

# Rii-yo he m-kor n-co yo Yeso kute Yohana à Ut-Hyangan

Rem-se rō n-me à:

M-zante 1:1-8

Tiks ut-hyangan un takurda-to un yan-dor un bo-ut  
ta'yoor 1:9—3:22

Takurda-o pu'usse a rekesse o so-o ta'yoor 4:1—8:1

Kar-ut ta'yoor 8:2—11:19

Caari-yo o-hwo un nem yoor ne 12:1—13:18

Ut-hyangan un hon un hon 14:1—15:8

Kok-ut ta'yoor-to un ryaab-se Shir 16:1-21

Saburse un dak-o o-Babira, un re ur-ho ne be-de un ka  
yan-rwor un ma-to Shir ye ut-bo ye un ko-gwomo-  
wu un ya-ut-kot ne 17:1—20:10

Piish ut-ma to ur-buste 20:11-15

Ton-o Shir pu-o, hono o-dak pu-o, Urusharima-o pu-o  
21:1—22:5

Ur-buste 22:6-21

*Ramba to ro na m-kute un rii-yo Shir gene yo à kor à:*

3 Nen tet n-me un wan-gaan o ro ramba o Shir — Tet o  
ro ramba o Shir, nen tet n-me wan-gaan ye ro o-Tato,  
Wà, un Kukt-o Shir ne

3 ½ Purug-de m-shiishe de ro hak-us tet ur-purug = Ut-  
ho o-dugu un zungu-us yoor un kwooz-ut tet [1,260],  
reng-us kwooz-ut yoor un yoor [42] = Hak-us tet un  
ur-purug — Tet un ur-purug ro purug-de un ta'yoor  
o ro ramba-de shiishe.

4 Ma-to un rem-se Shir hwoone à

6 Koob-de m-warag shiishe, koob-de un re ur-ho, Koob-  
de un rii so-yo

Ut-Hyangan Bor-o gaan:1    2    Ut-Hyangan Bor-o gaan:5

7 Shiishe (3 + 4)

10 Shi-mo un ka hono dak-o

12 Yan-dor Yeso

24 Op un yoor mosse un op un yoor ne sha-mo un yakar  
Yakubu nen op un yoor yan-campo-ne un yan-Tom  
Yeso ne op un yoor

666 Koob-de m-warag shiishe ur-bir, Koob-de un re ur-  
ho + Koob-de un re ur-ho + Koob-de un re ur-ho ne

1000 Caari-mo m-hoob, Kashi m-hoob (10 × 10 × 10)

144,000 Yan-dor shiishe (12 × 12) + (10 × 10 × 10)

<sup>1</sup> Ka hyangan-to un rwuun be-ur Yeso Kiristi,\* to Shir kute wu mosse un rem-se he m-kor ne ba m-jime à. Wu un tomon wan-tom-wu Shir be-de un ko-guw-wu un Shir Yohana remen wu rurute ye ken yan-guw-mo Shir ye ka hyangan-to. <sup>2</sup> Yohana nomog swo-se un kap o un rem-se wu hyane mosse un ma-to Shir ne à, un swo-us Yeso Kiristi ne komo. <sup>3</sup> Shir ya'ag wu ur-ho ko wu ke wu karante ka hyangan-to à, komo Shir a 'ye ur-ho un ye ro to m-hoge à komo ye ess ur-hur un rii-yo a gene n-me un ka takurda-o à, remen da-o nomsunte yow yow.

*Ur-gas a wote hun-ne yan-dor*

*buug-ut ta'yoor*

<sup>4</sup> Ka takurda-o un rwube be un de Yohana, ha-mo un yan-dor Yeso be-ut ta'yoor-ye ro un dak-o o-Asiya à:

Me us-kon m-yar un she'et-de ba ut-ween ne nom mosse un no ne mo rwuune be-de Shir à, wu ro m-moka à, wu ro cin n-ga à, komo wu roone à, komo rwuun-mo un be-de un ka wu ro un tomon un Kukt-o Shir<sup>†</sup> o n-co o un kwuur-o ut-gwomo à,<sup>‡</sup> <sup>5</sup> tomso ne rwuun-mo un be-ur

---

\* Bor-o gaan:1 1:1 Wu Shir daagne à. † Bor-o gaan:4 1:4 ut-Girik: kukt-ut ut-ta'yoor. ‡ Bor-o gaan:4 1:4 Hyen komo: Rwu 3:14; Hyan 4:5.

Yeso Kiristi wu rō ko-yan-ess ut-ma wan-su'e un ka remse. Wu rō mat-de co, be-de un ye ine ut-marimar à. Wu rō ko-Gwomo-wu un kap Gwomo-ne ye un hono o-dak. §

M-seps kap be-de un wu, wu rō na m-was à. Wu sokse na ba'as-ut na un bu-yo un wuus un hyó-mō un wu rem na. <sup>6</sup> Wu un daag na remen a waragté hun-ne ye un gwomo-to un wu, komo yan-Cow un kon-se Shir. Wu un nom kaane remen a nomoté Shir, Tato-o un wu m-guw. Yage a ya'aste m-seps kap ur-beeb ne be-de un wu ba m-ta! Amin.\*

<sup>7</sup> Gwot! Wu roon ut-ke'ente to n-Ton shir.

Ko wu ke net-wu a hyen wu,  
myet un ka ye ho wu ne à.

Komo myet-mō un baag-to un hono o-dak  
a nom tuk-mō ut-men remen wu.

Ee kaane to rō, amin. †

<sup>8</sup> Wan-Koyan Shir wu zee, “Me rō ur-Takan, ur-Buste ne. ‡ Me rō m-mōka, me ro cin n-ga, komo wu roone à, Wa-ut-Gwomo kap.” §

### *Hyangan-to un Wà-wu un net*

<sup>9</sup> Me rō Yohana, komo or nō be-de un swō ur-koob, ut-gwomo ne m-dungune ne mō rō mō ma na à un Yeso. A yanag me yan-se m-gakte ha-mō un dak-o un tete-de m-sa reeno o a m-zee o-Patmos à remen um ko'ote Ma-to Shir to o-nip un rwor un ma-ut Yeso ne. <sup>10</sup> Un ho-de o-Rahadi, \*Kukt-o Shir garamse me, um hoguru un jim un de

§ Bōr-o gaan:5 1:5 Hyen komo: Isha 55:4; Bong 89:27. \* Bōr-o gaan:6 1:6

Hyen komo: Rwu 19:6; Hyan 5:10. † Bōr-o gaan:7 1:7 Hyen komo: Dane 7:13; Mati 24:30; Mark 13:26; Ruka 21:27; 1Tas 4:17; ZeKa 12:10; Yoha 19:34,37; ZeKa 12:10; Mati 24:30. ‡ Bōr-o gaan:8 1:8 ut-Girik: “Me rō Arpa, Omega ne.” (Wata Arpa rō ur-takan komo Omega rō ur-buste to ut-Girik Abacada.)

§ Bōr-o gaan:8 1:8 Hyen komo: Hyan 22:13; Rwu 3:14. \* Bōr-o gaan:10 1:10 ut-Girik: Un ho-de un Wan-Koyan.

o ken cor-o kayaya untun 'won-se o-kar. <sup>11</sup> O zeeru, “Gen o-takurda bo un yo o hyane à. Komo o tome ye ká yandor Yeso ye be-ut ta'voor un bo-to o-Apisi, o-Semiruna ne, o-Pergamu ne, o-Tiyatira ne, o-Saradis ne, o-Pirapiya ne, o-Rawudikiya ne komo.”

<sup>12</sup> Da-o um byande um hyenet wu ro ut-ma un me ne à, Um hyanu pitirra-ut ta'voor-to un zinariya to a shere à. <sup>13</sup> Un tete-o un ká pitirra-to komo um hyanuru wu ken wu “untun Wà-wu un net.”† Wu ro cupu un cop-o pus-o ne o m-seeb, wu ro un hap-yo o-zinariya ne un be-de un wu.‡ <sup>14</sup> Hi-de un wu un hi-se un wu ne nomoste puu untun gwere-ut pus-to, komo puu untun ta'ar-ye un kem. Komo yish-ye un wu untun rem-de o-ra.§ <sup>15</sup> Na-se un wu ro o-mok ne untun o-tagurra yo a porogse, be-de un zwo-o un ya-o-pyap à. Komo cor-o un wu ro ut-dwum untun zaaz-o un caari-mo m-ho mo ro m-ja à.\*† <sup>16</sup> Wu ro bupu un regen-ne ta'voor un kom-o un wu o ur-re. Komo magay-o m-rye jit-ut-jit rwuunuru un nu-o un wu. Komo co-o un wu ro us-myakt untun es-mo ur-ho ur-hi.

<sup>17</sup> Da-o um hyane wu à, um heeru un na-se un wu untun net margan. Amba wu sekuru me kom-o un wu o ur-re. Wu zee, “Wo hoge o-gyer á! Me wu ro ur-Takan ur-Buste ne.‡ <sup>18</sup> Me un hoog ne! Um ro marag, gwot me un hoog ne o ba m-ta! Komo me bupu un rii-se un ups m-mar ne un be-de margan-ne ro m-she'et à.

<sup>19</sup> “Se o gen bo un rii-yo wo m-hyan m-moka à, un rii-yo he m-kor ne n-jim de un yo ka à. <sup>20</sup> Myot-se un ka pitirra-to ne ut-ta'voor komo un ka regen ta'voor-ye, ka

---

† Bor-o gaan:13 1:13 Hyen komo: Dane 7:13. ‡ Bor-o gaan:13 1:13 Hyen komo: Dane 10:5. § Bor-o gaan:14 1:14 Hyen komo: Dane 7:9. \* Bor-o gaan:15 1:14-15 Hyen komo: Dane 10:6. † Bor-o gaan:15 1:15 Hyen komo: Izik 1:24; 43:2. ‡ Bor-o gaan:17 1:17 Hyen komo: Isha 44:6; 48:12.

U̇t-Hyangan yan-tom-ye Shir 5 U̇t-Hyangan Bor-us yoor:6

ye o hyane un kom-o un re un de à. Ka myot-se se ka: Ka regen ta'yoor-ye ro hek-o un ka yan-tom-ye Shir ye ha-mo un hun-ne yan-dor kur-ut ta'yoor. Komo ka pitirra-to un zinariya-ut ta'yoor-to, to ro hek-o un ka kur-ut ta'yoor-to to un yan-dor Yeso.

## Bor-us yoor

*Tom ha-mo un yan-dor ye  
un bo-o o-Apisu*

<sup>1</sup> “Gene wan-co-wu un yan-dor ye un bo-o o-Apisu unze:

Tom-o ka rwuun-mo un be un de, wu ro bupu un ka regen ta'yoor-ye ne un kom-o un wu o ur-re à, ka wu ro m-neke n-me un ka pitirra-ut ta'yoor-to o-zinariya to a shere à. <sup>2</sup> Um nepste ka rem-se no nome à. Um hyeneste komo senge-m no, komo un 'mo ur-hur un no ne. Um nepste noa hoks 'mo ur-hur un hun-ne yo-ye ne á. No megerte ye ro m-zee un hi un de un ye yan-Tom Yeso à, amba ba kaane ye ro á. No 'wostu ye komo ya-ut-bo. <sup>3</sup> No mo'og ur-hur un swo ur-koob rem re komo no pu á.

<sup>4</sup> Amba yo um rotte mosse un no ne à yo ka: No was un me ne ko or no ne untun ur-takan á. <sup>5</sup> Remen kaane, um rurute no no baks bo no ro me m-was un kowan ne à, no nep unze no kus te m-was untun n-ga á! Waktu un no be un de komo no nom yo no ro nom ur-takan à. Urege no waktune, no yagne rem-us no se ur-ba'as á, man habe um piishi no ut-ma. Remen kaane man ru buug-de un hun-ne no m-ru n-me un morog-de yan-dor Yeso. <sup>6</sup> Amba no reeg ur-ho un yo ka rii-yo: bo no ginme senge-m Nikorata-ne\* untun bo um ginme-mo à.

---

\* Bor-us yoor:6 2:6 Ye Nikorata-ne ro m-yoos unze yan-dor kwukte m-gir komo m-nom un rem-se ma sa ne.

Ut-Hyangan Bōr-ūs yoor:76 Ut-Hyangan ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt

<sup>7</sup> Kap wū rō ut-tō ne tō m-hogē à, wū hogē rii-yo Kukt-o Shir rō un rūrē un hun-ne yan-dor Yeso à! Be-de un kōwan wū rē ur-hō de un ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt à, man 'ye wū cōw-yo un rē un ka 'yo-yo un hoog yo rō n-tete o un n-Tōn o shir à.†

*Tōm ha-mō un yan-dor  
un bō-o o-Semiruna*

<sup>8</sup> “Genē wan-co-wū un yan-dor yē un bō-o o-Semiruna unze:

Tōm-o ka o rwuunē be un de, wū rō ur-Takan ur-Buste ne à; Mē wū mare, um inē m-hoog ne komo à.‡  
<sup>9</sup> Um nepste range-o nō un koob un nō ne. Amba nō ya-o-kwum-yē n-mē un rem-se Shir hyane ur-bon ne à. Um nepste komo yo'og-yo ka hun-ne yē rō nō m-nōmē à. Yē rō m-zēē yē rō Yahuda-ne, amba ne ba kaane o á, remen morog-de un yē de un ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt de. <sup>10</sup> Nō hogē gyer-o un koob-de nō un ma-to m-swō m-mōka á. Um rurutu nō, ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt wūa rū a jorbe yē ken yē be un nō n-mē un kuke-o m-ke'et remen a megerté nō. Nōa sū o-jaas yo har hō-ut op. Amba sher nō, kō un ma-to m-mar, man 'ye nō gond-o un hoog.

<sup>11</sup> Kap wū rō ut-tō ne tō m-hogē à, wū hogē rii-yo Kukt-o Shir rō un rūrē un hun-ne yan-dor Yeso à! Be-de un kōwan wū rē ur-hō de un ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt à, mar-m ayoore-mō a kor wū á.§

*Tōm ha-mō un yan-dor  
un bō-o o-Pergamu*

---

† Bōr-ūs yoor:7 2:7 Hyen komo: Taka 2:9; Hyan 22:2; Izik 28:13; 31:8 (ut-Girik). ‡ Bōr-ūs yoor:8 2:8 Hyen komo: Isha 44:6; 48:12; Hyan 1:17; 22:13. § Bōr-ūs yoor:11 2:11 Hyen komo: Hyan 20:14; 21:8.

<sup>12</sup> “Gene wan-co-wu un yan-dor ye un bo-o o-Pergamu unze:

Tom-o ka o rwuune be un de, wu ro bupu o-magay ne o m-rye deen jit-ut-jit à. <sup>13</sup> Um nepste no ro ur-she'et n-me un bo-o un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ro ut-gwomo à. Myet un kaane ne, no nomote me o-dorotte. Me un zee kaane remen um bakste da-o Antipas, wu swoog ur-koob be-de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ro ut-gwomo à har a ho wu, remen wu ko-yan-esse ma-ut re wu. Myet un kap o un yo kore ne à, wu she me á.

<sup>14</sup> Amba to ken ba'as-to to ka to no nomse à: No ro un hun-ne ne kaane ye bope yoos-ur Baram à, wu yoose Barak wu ru'ut Isra-ne nom ur-ba'as, be-de un re un rii-yo m-re yo a seke pyo-o m-gir à, komo ye nom o-ás.\*

<sup>15</sup> Ka bu-o o-gaan yo komo no un hun-ne ne ye ro un dore un yoos-ur Nikorata-ne à.† <sup>16</sup> Waktun no, no yage ba'as-ut no! Un ya kaane á, man habe ba un naas o-da um gunut ur-gun un ye ne un magay-o nu-o re.

<sup>17</sup> Kap wu ro ut-tó ne to m-hoge à, wu hoge rii-yo Kukt-o Shir ro un rure un hun-ne yan-dor Yeso à! Be-de un kowan wu re ur-ho de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, man 'ye wu ga-to o-Mana to a wuke n-Ton shir à. Man ya'as ko wu ke ta'ar-ur pus-de un ka ta'ar-de a gene jin-ur pu-de n-ton un de, jin-de ko wan-gaan-wu ro kon, wu nape de á, se ka wu gokse ka ta'ar-de à.‡

*Tom ha-mo un yan-dor  
un bo-o o-Tiyatira*

---

\* Bor-us yoor:14 2:14 Hyen komo: Oog 22:5,7; 31:16; Kara 23:4; Oog 25:1-3.

† Bor-us yoor:15 2:15 Ye Nikorata-ne ro m-yoos unze yan-dor kwukte m-gir komo m-nom un rem-se ma sa ne. ‡ Bor-us yoor:17 2:17 Hyen komo: Rwu 16:14-15; 16:33-34; Yoha 6:48-50; Isha 62:2; 65:15.

<sup>18</sup> “Gene wan-co-wū un yan-dor ye un bō-o o-Tiyatira unze:

Me wū rō Wà-wū Shir, wū yish-ye un wū rō untun rem-de o-ra à! Na-ūs re tomso o-mok ne untun o-tagurra yo a porogse à. <sup>19</sup> Um nepste kap rem-se nō m-nōm à. Um nepste senge-m nō, un was-m nō ne, un sher-m nō ne, un guw-m nō ne, un 'mō un hur un nō ne. Komo me m-hyan bō nō m-ha co un senge-m nō arge-mō n-ga à.

<sup>20</sup> Amba um 'wostu nō ur-ba'as ne, nō un 'mō ur-hur un ka ne'a-wū ne Jezeben, wū rō m-zee un hi un de un wū 'ko-wan-Rwōr un Ma-to Shir' wū rō. Be-de un yoos-de un wū, wū rō un raks un guw-ne re. Wū rō ye m-sho'ogse ye nomot o-ás, un nome m-gir m-senge ne, un bu-yo un re un rii-yo m-re yo a seke pyo-o m-gir à. §

<sup>21</sup> Um ya'ag wū o-da remen wū waktunté wū yagne rem-se o-ás, amba wū yagute. <sup>22</sup> Remen kaane man jorbe wū un kwuur-o un gom, komo man ru ka ye nome o-ás un wū ne à ye su ur-koob deen, se de urege ye waktunte ye yagne cow-se un wū. <sup>23</sup> Man hoom yakar-ye un wū. Komo myet-mō un hun-ne yan-dor Yeso a nep unze, me wū rō m-byarag un barag-se un net un men-to un wū ne.

Komo man tope kō wū ke yo wū nome à.\* <sup>24</sup> Amba me un tomne be-ur nō ye kusse à o-Tiyatira nō ye dore ka yoos-ur yo-de de á. Nō nom yo yan-neke-mō un wū rō m-zee á, n-me un bum-o un ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt o ur-duw á. Me nō m-zee, man sawsu nō se ken nu-se á. <sup>25</sup> Se de nō bup sher-m nō kek har um m-mubute.

<sup>26</sup> Be-de un kowan wū re ur-hō de un ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kōt à, ye nomo me o-dorotte har ur-kom à, man 'ye ye gwōmo-to un hun-ne n-me un kō o ke dak-o.

---

§ Bōr-ūs yoor:20 2:20 Hyen komo: 1Gwm 16:31; 2Gwm 9:22,30. \* Bōr-ūs yoor:23 2:23 Hyen komo: Bōng 7:9; Irmī 17:10; Bōng 62:12.



27 'Ye a nom gwomo-to ut-dak un ko-yo o-kwom;

ye yawag ye untun tur-to ut-ba.†

A 'ye ye gon gwomo-to Tato re ya'u me à. 28 Komo man 'ye wu Myar-yo n-Sot! 29 Kap wu ro ut-tó ne to m-hoge à, wu hoge rii-yo Kukt-o Shir ro un rure un hun-ne yan-dor Yeso à!

## Bor-us tet

*Tom ha-mo un yan-dor ye*

*un bo-o o-Saradis*

1 "Gene wan-co-wu un yan-dor ye un bo-o o-Saradis:

Tom-o o ka o rwuune be un de, wu ro un gwomo-to un regen ta'yoor un Kukt-o Shir ne o um tome à. Um nepste yo no m-nom à. Ko de nomte à hun-ne no m-hyan sa o zee no un hoog ne, amba no mereste. 2 Zute no! M-moka no dowe yo kusu no à ur-beeb, yo ro un mat-to m-mar à. Me un zee kaane remen me hyan senge-m no shiig un yish-ye Shir re á. 3 Baks yo no yoose un yo no hoge ne à n-ga. No nomo yo o-dorotte no waktune be un de. Urege ne no yagute m-zute, man habe da-o no hwo o-sakto á, untun bo ko-hyow ro m-nom à.\*

4 Amba de har m-moka, hun-ne ro kon hiin un bo-o o-Saradis ye she'ete she'et-de ba m-kukop à. Yea hewe ur-hew un me ne cupse un matuku-ut pus-to ne, remen Shir wu woote ye kane. 5 Be-de un kowan wu re ur-ho de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, yea cup saw-ut pus-to. Man soks jin-to un ye un takurda-o un hoog á. Tomso ne man rure Tato re un yan-tom-ye un wu ne unze ye ro yan-dor re.† 6 Kap wu ro ut-tó ne to m-hoge

† Bor-us yoor:27 2:26-27 Hyen komo: Bong 2:8-9 (ut-Girik). \* Bor-us tet:3

3:3 Hyen komo: Mati 24:43-44; Ruka 12:39-40; Hyan 16:15. † Bor-us tet:5  
3:5 Hyen komo: Rwu 32:32-33; Bong 69:28; Hyan 20:12; Mati 10:32; Ruka 12:8.

Ut-Hyangan Kukt-o Shir<sup>10</sup> Ut-Hyangan ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot

à, wu hoge rii-yo Kukt-o Shir ro un rure un hun-ne yan-dor Yeso à!

*Tom ha-mo un yan-dor ye  
un bo-o o-Pirapiya*

<sup>7</sup> “Gene wan-co-wu un yan-dor ye un bo-o o-Pirapiya unze:

Me wu ro wan-gaan wu ba m-kukop o-nip ne. Me o-mabudi ne, yo ro yo ma ko-Gwomo Dawuda à. Da-o um tikshe ish à, wa-m-tige ro kon á. Da-o me tige ish tomso ne wa-m-tiks ro kon á.† <sup>8</sup> Um nepste koyan yo no nome à. Nap unze um tikshitu no ish, yatt-wu he o m-hoks m-tige á. Um nepste beeb un no hiin o, amba myet un kááne ne no nomog o-dorotte un ma-ut re, no nom she-mo un nap-o re á. <sup>9</sup> M-moka noa hyen yo um he m-nom un ka hun-ne ye ne ye ro ye un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot§ à. Ye ro m-zee ye Yahuda-ne ye, amba ye ya-ut-bo-ye. Me un ru ye m-haan ye kwukt n-dak un na-us no. Ka da-o ye he m-nap unze, um waste un no ne.\*

<sup>10</sup> N-me un 'mo ur-hur, no nomog o-dorotte un ma-ut re. Remen kááne, man 'er no un ká da-o o um he m-rwo meger-to hebe hun-ne ya o-zang un hono o-dak a su ur-koob. Me un nom kaane, remen um nept ko yea waktune es-mo un ba'as-to un ye ko yea waktune á.

<sup>11</sup> Um robe kusse. Bop sher-m no deen, remen taase wu ken wu rumus no ur-'yons. <sup>12</sup> Be-de un kowan wu re ur-ho de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, man muut wu o-dááb n-me un Pyo-o Tato re. Ka net-wu a tek yage un ka be-de á. N-ton un wur-o un wu um he m-gen:

Jin-de Shir re, un

---

† Bør-us tet:7 3:7 Hyen komo: Isha 22:22; Ayub 12:14. § Bør-us tet:9 3:9  
ut-Girik: kuke-o un yoos un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot. \* Bør-us tet:9  
3:9 Hyen komo: Isha 49:23; 60:14; 43:4.

Jin-de un bo-o Shir ne (wata Urusharima-o pu-o, o he m-kerguna es-mo n-Ton shir à), un

Jin un de ne ur-pu de.†

<sup>13</sup> Kap wu ro ut-tó ne to m-hoge à, wu hoge rii-yo Kukt-o Shir ro un rure un hun-ne yan-dor Yeso à!

*Tom ha-mo un yan-dor ye  
un bo-o o-Rawudikiya*

<sup>14</sup> “Gene wan-co-wu un yan-dor ye un bo-o o-Rawudikiya unze:

Tom-o ka o rwuune be un de, wu a m-zee ‘Amin’ à. Me ko-yan-ess ut-ma wu, o-nip ne, ko-Gwomo-wu un rii-yo Shir hwoone kap à.‡ <sup>15</sup> Um nepste kap rem-se no m-nom à, no nom m-she unze no m-she ko ne no m-was un me ne á. Ya no ro untun m-ho mo rotte o-ra ko m-gwugwu á. Um ro conog a zee no rii gaan, o-ra ko m-gwugwu! <sup>16</sup> Amba remen no n-tete, no m-gwugwu á no ne o-ra á, man cops no un nu-o re! <sup>17</sup> No m-zee, ‘Me o-kwum ne, me un rii-yo um cone ne à, kap. Yatt rii-yo um taage á!’ ¿Ashi no nap á? No ya-us-kon ye, rii-yo ur-won à, no kobi-ne ye, no ur-kor, po-ne tomso. <sup>18</sup> Remen kaane me no un ya-ut-ma no o o-zinariya be un de, yo a zwo'e o-ra à. Ka da-de noa warag ya-o-kwum n-me un rem-se o-Kukt. Komo no o matuku-ut pus-to be un de, no cupute hi un no remen no bitité 'e-mo un she'et-de un kor un no. Komo no o baat-se un yish no be un de remen no hyenet m-sok ne.

<sup>19</sup> Me m-kangse, um pure wu um m-wasse un wu ne à. Remen kaane, rwo ur-hur, no waktune, no yage ba'as-ut no.§ <sup>20</sup> Raks no! Um ro eso me un ko'ot un ish-o un

---

† Bor-us tet:12 3:12 Hyen komo: Hyan 21:2; Isha 62:2; 65:15. ‡ Bor-us tet:14 3:14 Hyen komo: Swoo 8:22. § Bor-us tet:19 3:19 Hyen komo: Swoo 3:12; Yahu 12:6.

hur un nō. Urege nō hogute cor re nō tiks o-ish, man cōwbe a re be-ur gaan untun nay-ne.

<sup>21</sup> Be-de un kowan wu re ur-ho de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, man ru wu wu she'et un me ne un kwuur-o re, untun bo um re ur-ho, um she'ete un Tato re ne un kwuur-o un wu à. <sup>22</sup> Kap wu ro ut-tó ne to m-hoge à, wu hoge rii-yo Kukt-o Shir ro un rure un hun-ne yan-dor Yeso à!”

## Bor-us nass

### *O-kwuur n-Ton o shir*

<sup>1</sup> Bon kane, um dooru hyan un to ken hyangan-to, um hyang o ken ish-o tikshisse n-Ton shir. Um dooru m-hoge un ka cor-o um hoge n-ga à. O tepsutu me untun o-kar o zeeru me, “Daan kane, man kutu wo rii-yo he m-kor un jim-de un yo ka à.” <sup>2</sup> Kane ba m-jime, Kukt-o Shir garamsuru me, um hyanburu komo o ken kwuur-o n-me n-Ton shir komo wu ken wu ro tara un o. <sup>3</sup> Ka wu ro tara un ka kwuur-o à wu ro us-myakt untun ta'ar-ye un hwor-ye un ho-mo ut-wa un zen jaas-o ne. Wata, gwanga-o rigimshe ka kwuur-o. Ka gwanga-yo ro us-myakt untun ta'ar-de un hwor de ro untun ho-mo ut-wa à.\* <sup>4</sup> Rigimshe un ka kwuur-o ne komo to ken kwuur-to ro kon ur-kwooz ut-nass [24], komo sek-ye ur-kwooz un nen nass [24] ro tara un to. Ye ro tupu un saw-ut pus-to ne ut-matuku un gond-to un zinariya ne un hi-to un ye. <sup>5</sup> Myakt-se a senge m-hyan se ro m-rwuun be-de un ka kwuur-o o-zaaz ne o ut-dàkàr. Un co-o un ka kwuur-o ne, pitirra-ut ta'oor ro kon to ro m-re o-ra ruwruw shero shero, to ro hek-o un

---

\* Bor-us nass:3 4:2-3 Hyen komo: Izik 1:26-28; 10:1.

Kukt-o Shir, to Shir ro m-tom à.† 6 Un co-o un ka kwuur-o, ka be-de ro kyarkyar untun mo ken sa-mo mo a nome untun ur-madipi à. Komo rigimshe un ka kwuur-o ne, n-tete ne rii-ye un hoog ro kon nass un yish ne ko ke so, co un jim ne.‡ 7 Yo ur-takan ya yo ro untun o-zur, ayoore-yo untun gwon o-na, atette-yo ro un co-o un ko-hun ne, anasse-yo untun o-gwom yo ut-hukse.§\* 8 Ko yo ke rii-yo un hoog-yo ro ut-kukun ne ut-cind, ka kukun-to tomso ne ro un yish ne ur-me n-do ne. M-tet, m-how ne, ye m-yage hu us-sep á:

“Ba m-kukop, ba m-kukop, ba m-kukop  
wu ro Wan-Koyan Shir Wa-ut-Gwomo kap.

Wu ro'e n-ga à, Wa-m-moka, wu ro, komo wu he m-haan à.”†

9 Ka rii-ye un hoog-ye un ya'as m-seps, ya ut-gos, ur-bongon ne be-de un ka wu ro tara un ka kwuur-o à, wu ro un hoog ne har da-o ba m-ta à. Da-o ye cire nom kaane à, 10 da-o gaan ka sek-ye ye ur-kwooz un nass [24] kwukturu n-dak un co-o un ka wu ro tara un ka kwuur-o à. Ye ro un bongon-de un wu ro ba m-ta à. Ye essuru gond-to un ye n-dak un co-o un ka wu ro tara un ka kwuur-o à, ye ro m-zee:

11 “Wo bo'ose, Wan-Koyan Shir,  
remen o dekt m-seps, ut-gos, ur-beeb ne.

Remen wo nome koyan,  
tomso ne un con-m ru o a nome koyan  
komo remen ru, se rotte m-hoog ne.”

---

† Bor-us nass:5 4:5 Hyen komo: Rwuu 19:16; Hyan 8:5; 11:19; 16:18; Izik 1:13; Hyan 1:4; Zeka 4:2. ‡ Bor-us nass:6 4:6 Hyen komo: Izik 1:22. § Bor-us nass:7 4:6-7 Hyen komo: Izik 1:5-10; 10:14. \* Bor-us nass:7 4:7 Hyen komo: Izik 1:5-10; 10:14. † Bor-us nass:8 4:8 Hyen komo: Izik 1:18; 10:12; Isha 6:2-3.

## Bor-us taan

*Takurda-o pu'usse*  
*un Ya o-Rwuug o-Ca ne*

<sup>1</sup> Um hyanuru o-takurda pu'usse un kom-o ur-re o un ka wu ro ur-she'et un kwuur-o ut-gwomo à. Ka takurda-o pu'usse o shiishte m-gen ko o ke riib-o, n-me n-do ne, o tishshite kugup a rekesse o so-o ta'voor.\* <sup>2</sup> Um hyanuru ko-beeb-wu un wan-tom-wu Shir, wu ro o-ko'ot un caari-o o-cor wu ro m-zee, “¿Wan wu ne depe wu ke'es ká reketō wu upste ka takurda-o?” <sup>3</sup> Yatt net-wu he m-hoks ko n-ton shir, ko n-dak, ko un kus-o n-dak wu bo'ose ups un ka takurda-o, har wu karantute á. <sup>4</sup> Um 'wonuru 'won-se m-yo remen a kum net-wu woō ups un ka takurda-o har wu karantutu o á. <sup>5</sup> Amba wan-gaan be-de un ka sek-ye ye ur-kwooz un nass [24] zeeru me, “Wo 'won á! Gwot! Ka zur-yo, un baag-o Yahuda, un den-o ko-Gwomo Dawuda yo reeste ur-ho. Yo ro ur-beeb ne yo ke'esté ká reke-ut ta'voor-to komo yo ups ká takurda-o.”†

<sup>6</sup> Um gwoturu um hyanuru Ya o-Rwuug o-Ca sa o zee a un ho yo. Amba m-moka yo ro eso n-tete o un ká kwuur-o ut-gwomo o un ká rii-ye un hoog-ye ne nass. Yo ro komo n-tete o un ká sek-ye ne ur-kwooz un nass [24]. Wu ro uskar ne us-ta'voor un yish ne ta'voor, to ro hek-o un Kukt-o Shir, o Shir ro m-tom un myet hono o-dak à.‡ <sup>7</sup> Wu haaru co wu goksuru ká takurda-o un kom-o ur-re o un ká wu ro ur-she'et un ká kwuur-o à. <sup>8</sup> Bo wu gokste ká takurda-o ro m-gen ne à, ká rii-ye un hoog nass-ye un sek-ye ne ur-kwooz un nass [24] ye heeru un her-o un Ya o-Rwuug o-Ca. Ko wu ke be-de un ye ro o-moro ne un tur-de o-zinariya

---

\* Bor-us taan:1 5:1 Hyen komo: Izik 2:9-10; Isha 29:11. † Bor-us taan:5 5:5 Hyen komo: Taka 49:9; Isha 11:1,10. ‡ Bor-us taan:6 5:6 Hyen komo: Isha 53:7; Zeka 4:10.

Ut-Hyangan Bor-us taan:9 15 Ut-Hyangan Bor-us taan:13

ne shiishe un rii-yo m-shi'igin, to ka to un esente-de un kon-se un hun-ne ye Shir se ye kone à. § 9 Ye huru sep-o pu-o, ye ro m-zee:

“Wo wu bo'ose goks un ka takurda-o pu'usse-o komo o ke'es reke-to un o o ups o.

Remen n-ga a ro hoostu wo,  
komo un mar-m ru mo ur-seke  
o rundute Shir hun-ne n-me  
un ko o ke baag-o, ut-rem ne,  
un buug-to un hun-ne ne ut-dak ne.\*

10 O muutu ye, ye waragte yan-Cow un kon-se Shir,  
ye nomote Shir m-senge,  
komo yea nom ut-gwomo be-de un hun-ne  
ye un hono o-dak.”†

11 Ka da-de um dooru m-gwot komo, um hoguru cor-se ut-sep se un yan-tom-ye Shir ye arge dugu-us op so-o dugu-us op [100,000,000] à. Ye ro eso eso ye rigumsuru ka kwuur-o, un ka rii-ye un hoog-ye nass-ye ne, komo un ka sek-ye ye ne. ‡ 12 Ye ro un hu un ka sep-o ye ro m-muut:

“Ya o-Rwuug o-Ca yo a hoe à,  
yo bo'oste goks ur-beeb, o-kwum ne, us-nap ne, m-'wons ne,  
ut-gos ne, m-seps ne, ur-bongon ne!”

13 Komo um hoguru hon un bo un rii-yo Shir hwoone n-Ton shir n-dak ne à, komo un kus-o n-dak ne, n-me m-sa ne. Kap o un rem-se un hoog se ro un hu un ka sep-o:

“Depete se ya'as ur-bongon,  
ut-gos ne, m-seps ne, ur-beeb ne,  
be-de un ka wu ro ur-she'et un ka kwuur-o ut-gwomo o à,

---

§ Bor-us taan:8 5:8 Hyen komo: Bong 141:2. \* Bor-us taan:9 5:9 Hyen komo: Bong 33:3; 98:1; Isha 42:10. † Bor-us taan:10 5:10 Hyen komo: Rwu 19:6; Hyan 1:6. ‡ Bor-us taan:11 5:11 Hyen komo: Dane 7:10.

Ut-Hyangan Bor-us taan:14 16 Ut-Hyangan Bor-us cind:6

komo un ká Rwuug-o o-Ca yo ne,

o-da har da-o ba m-tal!”

<sup>14</sup> Ká rii-ye un hoog nass-ye shasuru, “Amin!” Komo ká sek-ye ye heeru, ye nomuru Shir ur-bongon un ká Ya Rwuug-o Ca-yo ne.

## Bor-us cind

*Ka Ya o-Rwuug o-Ca yo ke'este  
ka reke-ut cind-to ur-takan to*

<sup>1</sup> Me gut, um hyanuru ká Ya o-Rwuug o-Ca yo ke'este reke-de ur-takan be-de ut-ta'yoor to un ká takurda-o. Ka da-de um hoguru o-gaan be-de un ka rii-ye un hoog nass-ye yo 'yonste o ken cor-o untun dwum-de o-dàkàr, “Haan!” <sup>2</sup> Um gwotururu, um hyanuru jok-o pus-yo ree. Wan-da-mo un yo ro o-ta ne ut-kom, o-gond ne yeresse un hi-de un wu. Komo wu ruuru untun net-wu re ur-ho à remen wu doot re ur-ho.\*

<sup>3</sup> Bo ká Ya o-Rwuug o-Ca yo ke'este reke-ur ayoore-de à, um hoguru rii-yo un hoog o-ayoore-yo zeeg, “Haan!”

<sup>4</sup> Yo ken jok-yo rwuunuru o-jaas yo záá. A ya'u wan-da-mo un yo caari-o o-magay ur-beeb ne wu dosté she'et-de m-gwugwu un hono o-dak, a inuru ur-gun un hoom-de un hun-ne ne ko kene.†

<sup>5</sup> Bo ká Ca-yo ke'este reke-ur atette-de à, um hoguru rii-yo un hoog o-atette-yo zeeg, “Haan!” Um gwotururu n-ton, um hyanuru jok-o rim-yo. Wan-da-mo un yo ro un rii-yo ur-me ne un kom-to un wu.‡ <sup>6</sup> Komo um hoguru o ken cor-o rwuunte be-de un ka rii-ye un hoog nass-ye

---

\* Bor-us cind:2 6:2 Hyen komo: Zeka 1:8; 6:3,6. † Bor-us cind:4 6:4 Hyen komo: Zeka 1:8; 6:2. ‡ Bor-us cind:5 6:5 Hyen komo: Zeka 6:2,6.



Ut-Hyangan Bor-us cind:7 17 Ut-Hyangan Bor-us cind:12

o ro m-zee, “Kok-de un yege-hyò<sup>§</sup> hond hond un hwor-ye ur-guwus de un ho-ur gaan ne. Kok-ut tet-to un yege-nat\* hond hond un hwor-ye ur-guwus de un ho-ur gaan ne. Amba taase o sabarse m-now un m-modi ne á.”

<sup>7</sup> Da-o ká Ya o-Rwuug o-Ca yo ke'esē reke-ur anasse-de à, um hoguru ka rii-yo un hoog anasse-yo zeeq, “Haan!”

<sup>8</sup> Um gwoturū kanē un co re. Um hyanurū yo ken jok-yo kukurse. Jin-de un wan-da-mo un yo komo de ro “m-Mar,” komo yo ro wu m-dorbe à “Saag-se.” A ya'u ye ur-beeb un buug-ur gaan be-de un buug-ut nass-to un yan-she'et-de un hono o-dak, remen ye hoomté ye ut-magay, un mer ne, us-gom ne, komo un nem-ye ut-kot ne.†

<sup>9</sup> Da-o ká Ya o-Rwuug o-Ca yo ke'esē reke-ur ataane-de à, um hyanurū be-de un 'wun-de o-hana hoog-mo un ka ye a hoome remen ye ko'otte Ma-to Shir hur-ur gaan m-she ne, komo un rure un hun-ne ne ma-ut Yeso wu he ye hoks m-gu à. <sup>10</sup> Ye 'yonsu us-cor deen ye zeeru, “Wan-Koyan, Wa-ur-Beeb kap, Wa-o-nip komo So-wu, ¿se de ke ho-de o he piishe un hun-ne ye un kà hono o-dak o ut-ma? ¿Komo yan da-o o he ye m-rangse remen ye hoog te? ¿De ke ho-de o he te m-muse?” <sup>11</sup> Kap mo un ye ko wu ke a ya'suru wu matuku-ur seeb-de ur-pus-de. Komo a ruru ye unze ye wuwe ya o-da hiin, se a shooste bo a cone à, un or un ye ne campo-ne un ne'a-ne ne ye a he m-ho yan-dor Yeso bo a ho ye à.

<sup>12</sup> Ka da-o um hyanurū Ya o-Rwuug o-Ca ke'este reke-ur acinde-de. A nomuru mo ken caari-mo un nukte-mo o-dak mo. Ho-ur warguru ur-rim-de untun gwodo-o rim-o, o-reng komo da-o gaan-yo warguru o-jaas yo záa untun

---

§ Bor-us cind:6 6:6 ut-Girik: arkama. \* Bor-us cind:6 6:6 ut-Girik: barari.

† Bor-us cind:8 6:8 Hyen komo: Izik 14:21.

U̇t-Hyangan B̄or-us cind:1318U̇t-Hyangan yan-tom-ye Shir

m-hyó.‡ <sup>13</sup> Ka da-o yege-regeŋ komo ye hyemenuru n-dak untun b̄o mat-de o-rum yo ba m-nen r̄o m-hyemene yo m̄o m-'wons bu'u yo à. § <sup>14</sup> A pussuru o-ke'ente b̄o a m-pus un rii-o ur-rut à, komo a dossuru k̄o o ke haag-o un k̄o o ke dak-o n-tete de m-h̄o o ne un be-to un to.\*

<sup>15</sup> Ka da-o gwomo-ne ye o-dak, ya-ut-con un gos-ye ne, ye un karma-ne, un ya-o-kwum ne, un ya-ur-beeb ne, guw-ne un yan-ba-m-guw ne ne kap, ye argu m-wuke n-me ut-wu, un pak-to ut-haag ne. † <sup>16</sup> Ye zeeru eeg-se ut-haag ut-ta'ar ne, ye zeeru to, “He'en no be un te no mo'og te untaase te hyen co-o un ka wu r̄o tara un kwuur-o ut-gwomo à, komo taase ryaab-se un ká Ya o-Rwuug o-Ca yo kum te. ‡ <sup>17</sup> Remen caari-de ur-h̄o de un ryaab-se un ye woosunte, ¿wan wu he hoks m-es?” §

## B̄or-us ta'yoor

*Hun-ne dugu-us zungu un  
kwooz-ut yoor us-nass [144,000]*

<sup>1</sup> Ka da-de um hyanuru yan-tom-ye Shir nass eso eso un pa'aso-ut nass-to un hono o-dak. Ye wenuru m-yo mo un k̄o de ke kwuss-de m-hund n-ton o-dak. Ye bopuru yo mo un kwuss-ut nass taase mo hund o-dak k̄o n-ton m-sa k̄o un yo ken 'yo-yo.\* <sup>2</sup> Komo um hyanuru wu ken wan-tom-wu Shir wu r̄o m-rwuun so ur-horan. Wu r̄o un reke-de Shir ne wan-hoog. Komo wu kangsuru ka yan-tom-ye

---

‡ B̄or-us cind:12 6:12 Hyen komo: Hyan 11:13; 16:18; Isha 13:10; Jowe 2:10,31; 3:15; Mati 24:29; Mark 13:24-25; Ruka 21:25. § B̄or-us cind:13 6:13

Hyen komo: Isha 34:4. \* B̄or-us cind:14 6:14 Hyen komo: Hyan 16:20.

† B̄or-us cind:15 6:15 Hyen komo: Isha 2:19,21. ‡ B̄or-us cind:16 6:16

Hyen komo: Hose 10:8; Ruka 23:30. § B̄or-us cind:17 6:17 Hyen komo:

Jowe 2:11; Mara 3:2. \* B̄or-us ta'yoor:1 7:1 Hyen komo: Irmí 49:36; Dane 7:2; Zeka 6:5.

Shir ye nass ka ye a ya'e gwomo-to ye hogusse o-dak m-sa ne m-hoog à. <sup>3</sup> Wu zeeru ye, “Wasu no! No hogusse o-dak ko m-sa us-'yo ne m-hoog á se a kemeste ka reke-de Shir de un zwon-to un yan-guw-mo un wu.”† <sup>4</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir un or un wu ne yan-tom ye Shir, kemete myet-mo guw-ne ye Shir. Um hoguru moor-to hun-ne ye ka yan-tom ye keme o-napa remen ye ro guw-ne ye Shir à dugu-us zungu un kwooz-ut yoor us-nass [144,000] ka ye a keme ka napa-de à ye es mo baag-to un Isra-ne kap.

<sup>5</sup> Ka yan-tom ye keme o-napa:

So un baag-o Yahuda dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Ruben dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Gad dugu-us op us-yoor [12,000],

<sup>6</sup> So un baag-o Asher dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Napari dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Manase dugu-us op us-yoor [12,000],

<sup>7</sup> So un baag-o Simon dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Rewi dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Issakar dugu-us op us-yoor [12,000],

<sup>8</sup> So un baag-o Zeburun dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Yusuhu dugu-us op us-yoor [12,000],

So un baag-o Banyamin dugu-us op us-yoor [12,000].

<sup>9</sup> Bo to ka aragte à, um gwotururu um 'wos de ken caari-de ur-morog de un yan-ba-m-kukop ut-moor ne ye arge m-oog à. Ye rwuunte so un ko to ke dak-to, un ko to ke baag-to ne, un ko ye ke hun-ne ye ne, un ko de ke rem-de ne. Ye ro eso eso her-o un ka kwuur-o un co-o un ka Cayo. Ye cupste matuku-ut seeb-to ut-pus to, ye bups jet-se o-dobino un kom-to un ye. <sup>10</sup> Ye 'yonsu us-cor deen ye zeeru,

“Gwu rwuunte be-de un Shir na,

---

† Bor-us ta'yoor:3 7:3 Hyen komo: Izik 9:4,6.

## Ut-Hyangan Bor-us ta'yoor:1120 Ut-Hyangan Bor

wu ro tara un kwuur-o ut-gwomo à,  
un ká Ca-yo ne!”

<sup>11</sup> Kap o un yan-tom-ye un Shir komo ye rigumsuru ká kwuur-o eso eso, un ka sek-ye ne, komo un ká rii-ye un hoog nass-ye ne. Ye kwukturu un her-o un ká kwuur-o, o-co n-dak ye nomorú Shir ur-bongon. <sup>12</sup> Ye senguru m-zee, “Amin! Ur-bongon, m-seps ne, us-nap ne,

un 'ya m-yar ne, ut-gos ne,  
ut-gwomo ne, m-'wons ne kap ro be-de Shir na  
ba m-ta har ya nomot! Amin!”

<sup>13</sup> Ka da-o wan-gaan be-de un ká sek-ye ye ur-kwooz un nass [24] citu me, wu zee, “¿Wan ne ye ya un matuku-ut seeb-to ut-pus to? ¿Komo ke so-o ye rwuune?”

<sup>14</sup> Um zeeru wu, “Gos-wu, o nepste.”

Ka da-de wu zeeru me, “Ye ka ye ro hun-ne ye possune be-de un re ur-koob ur-gos-de à. Ye un so'os matuku-ut seeb-to to un ye un hyó-mo un ká Ca-yo, ye mustu to ut-pus to.‡

<sup>15</sup> “O hante ye est un her-o  
un kwuur-o ut-gwomo to Shir,  
komo ye un nom m-senge  
m-tet, m-how ne n-me un Pyo-o un wu.  
Komo ka wu ro tara un ka kwuur-o ut-gwomo à  
wua she'et be-ur gaan un ye ne komo wu 'er ye.

<sup>16</sup> Yea do hoge m-mer á, yea do hoge o-swoot á,  
yea do hyan n-noonho-o ur-ho á ko o ken hund-o á.§

<sup>17</sup> To ka a kor remen ká Ca-yo ro un tete-de  
un ka kwuur-o à yo he ye m-'er.  
Komo yo a dorutte ye ha-mo un yish-to  
un ho-mo un hoog.

‡ Bor-us ta'yoor:14 7:14 Hyen komo: Dane 12:1; Mati 24:21; Mark 13:19.

§ Bor-us ta'yoor:16 7:16 Hyen komo: Isha 49:10.

Ut-Hyangan Bōr-ūs eer:121 Ut-Hyangan Wan-tōm-wū Shir  
Komo Shir a pe'eg yish-mō un ye kap.'\*\*

## Bōr-ūs eer

### *Reke-ur ata'yoore-de*

<sup>1</sup> Da-ō Ya o-Rwūug o-Ca ke'ese reke-ur ata'yoore-de à, a reesu ceen n-Tōn shir har rii-yo wōo purug-de un kwom-o gaan à.

<sup>2</sup> Ka da-ō um hyanuru yan-tōm-ye Shir nen ta'yoor eso eso un co-ō Shir, komo a ya'asuru ye kar-ut ta'yoor-to m-hur.

<sup>3</sup> Ka da-ō wū ken wan-tōm-wū Shir wū un sheend-de o-zinariya ne ut-kom de un rii-yo m-shi'igin, wū wōonuru wū esuru yow yow o-hana ne. A ya'asu wū rii-yo m-shi'igin deen remen wū mossuté un kon-se un hun-ne ye Shir ne, n-tōn o-hana o-zinariya o ro un her-ō o-kwuur à.\*

<sup>4</sup> Hyé-de un ka rii-yo m-shi'igin mō mosse un kon-se un hun-ne ye Shir ne, daaru n-tōn be-de Shir cir-mō un be-de o-hana, be-de wan-tōm-wū Shir kapru yo à. <sup>5</sup> Ka da-de wan-tōm-wū Shir shoosuru ka sheend-de m-tuks de wū shoosuru o-ra rwūun-mō un ká hana-ō, wū jonduru de un hōno o-dak. A nomoru o-dákàr, o-zaaz ne, us-myakt ne, komo dak-o nukturu.†

### *Kar-to m-hur ut-nass to ur-takan*

<sup>6</sup> Ka da-de ká yan-tōm-ye Shir ye ta'yoor ut-kar ne ut-ta'yoor ye zonguru ye hurut to.

<sup>7</sup> Wan-tōm-wū Shir wū ur-takan hururu kar-ō un wū. A hyanuru ta'ar-ye un kem o-ra ne, mosse m-hyó ne a duusundurū un hōno o-dak. Ka ra-ō tuksuru buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to un hōno o-dak, ká ra-ō

\* Bōr-ūs ta'yoor:17 7:17 Hyen komo: Bōng 23:1; Izik 34:23; Bōng 23:2; Isha 49:10; Isha 25:8. \* Bōr-ūs eer:3 8:3 Hyen komo: Emos 9:1; Rwūu 30:1,3.

† Bōr-ūs eer:5 8:5 Hyen komo: Rewi 16:12; Izik 10:2; Rwūu 19:16; Hyan 11:19; 16:18.

tuksuru komo buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to us-  
'yo un po-ut yar-to ne.‡

<sup>8</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir ayoore-wu hururu kar-o  
un wu, a jorburu o ken haag-o o-ra o-ruw ruw n-me m-  
sa. Buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to m-sa wakturu  
m-hyó, <sup>9</sup> Buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to un rii-ye  
un hoog-ye ro n-me un ká sa-mo à maruru. Buug-ur gaan  
be-de un buug-ut tet-to un hat-to m-sa saburu.

<sup>10</sup> Ká da-o wan-tom-wu Shir atette-wu hururu kar-o  
un wu. Yo ken caari-yo o-regen yo he'enuru zee-mo n-  
ton yo ro un re o-ra untun us-myak rwuun-mo n-ton. Yo  
he'eburu un buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to ut-  
roog komo un yish-to m-ho ne. § <sup>11</sup> Jin-de un ká regen-yo  
komo “Gaag-de.” Yo muuturu buug-ur gaan-de m-ho kap  
be-de un buug-ut tet-to un ká ho-mo warguru ur-gaag.  
Hun-ne ut-moor ne ye swo ká ho-mo à ye maruru, remen  
gaag-de un mo.\*

<sup>12</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir anasse-wu hururu kar-  
o un wu. A wosuru buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-  
to ur-ho, buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to o-reng,  
komo buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to un yege-  
regen warguru o-comb. Buug-ur gaan-de m-how ba m-  
cecar, kaane komo buug-ur gaan-de m-tet.†

<sup>13</sup> Ka da-o um gwoturu, um hoguru yo ken gwom-yo yo  
ro us-kan bo yo ro m-hukse n-ton m-yo à. Yo ro m-zee,  
“Rii-yo ur-'won! Rii-yo ur-'won! Rii-yo ur-'won, be-de un  
kap o un hun-ne ye un hono o-dak remen rem-se he m-kor  
da-o yan-tom-ye Shir nen tet ye hure kar-to un ye!”

‡ Bor-us eer:7 8:7 Hyen komo: Rwu 9:23-25; Izik 38:22. § Bor-us eer:10

8:10 Hyen komo: Isha 14:12. \* Bor-us eer:11 8:11 Hyen komo: Irmi 9:15.

† Bor-us eer:12 8:12 Hyen komo: Isha 13:10; Izik 32:7; Jowe 2:10,31; 3:15.

## Bor-us jero

### *Kar-o ataang-o*

<sup>1</sup> Wan-tom-wu Shir ataane-wu huru kar-o un wu. Um hyanuru regen-yo he'ene rwuun-mo n-ton shir haan-mo n-dak à, komo a ya'asuru wu rii-yo un tiks un 'wugupte-o un ka kuub-o ur-duw o. <sup>2</sup> Da-o wu tikshe ká kuub-o à, de ken hye-de rwuunuru sa o zee hye-de un caari-o o-ra, har ká hye-de rwo'u ur-ho un kus-o n-ton ne nom o-comb.\* <sup>3</sup> Yege-'e rwuunuru n-me un ká hye-de, ye ciruru un hono o-dak, a ya'u ye gwomo-to us-tot untun yege-tot.† <sup>4</sup> A kewsu ye komo un taase ye sabarse po-to n-dak, ko ut-ran, ko us-'yo, se de hun-ne ye rotte napa-o Shir un zwon-to un ye á.‡ <sup>5</sup> A 'ya ye gwomo-to un ho un net á, se de ye rangse hun-ne har reng-us taan. Ye ya'ag hun-ne m-reeten untun reeten-mo un totonte-o o-tot. <sup>6</sup> N-me un ká ho-to hun-ne a hoob m-mar, amba yea kum á. Yea dishe m-mar amba moa yage m-haan.§

<sup>7</sup> Ká 'e-ye sha'ag jok-ye a zongse remen ur-gun à. Hitō un ye ro yeresse untun gond-to o-zinariya, co-se un ye komo sha-mo un co-se un hun-ne.\* <sup>8</sup> Hi-se un ye untun hi-se un ne'a, yin-ye un ye untun yin-ye o-zur.† <sup>9</sup> Ye copuru matuku-to ut-kwom n-te un be-to un ye, go un to hun-ne ro m-cop remen ur-gun à, zááz-o un kukun-to un ye m-shas untun zááz-o un jok-ye ur-gun.‡ <sup>10</sup> Ye ro us-tur ne, se un tot un hun-ne untun yege-tot. Tur-se un ye rangsute hun-ne har reng-us taan. <sup>11</sup> Ye ro un ko-Gwomo ne, wu ye ro un kus-o un wu à, wu ro ká wan-tom-wu Shir

---

\* Bor-us jero:2 9:2 Hyen komo: Taka 19:28. † Bor-us jero:3 9:3 Hyen komo: Rwu 10:12-15. ‡ Bor-us jero:4 9:4 Hyen komo: Izik 9:4. § Bor-us jero:6 9:6 Hyen komo: Ayub 3:21; Irm 8:3. \* Bor-us jero:7 9:7 Hyen komo: Jowe 2:4. † Bor-us jero:8 9:8 Hyen komo: Jowe 1:6. ‡ Bor-us jero:9 9:9 Hyen komo: Jowe 2:5.

wu a ya'ase gwomo-to un ka kuub-o ur-duw o à. Jin-de un wu un rem-de ut-Ibra “Abaddon” wu, ut-Girik komo, “Aporiyon” Wata “Wan-hom un hun-ne.”

<sup>12</sup> Rii-yo ur-'won de ur-takan aragte, kuks ut-voor to roone à.

*Kar-o acinde-o*

<sup>13</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir acinde-wu huru kar-o un wu, um hoguru o ken cor-o ro m-rwuun be-de un ka kar-ut nass-to un hana-o un zinariya o ro un her-o Shir à. § <sup>14</sup> Ka cor-o zeeru wan-tom-wu Shir acinde-wu, ka wu ro o-kar ne ut-kom à, “Ho'osune ka yan-tom ye Shir nen nass-ye ye ro ke'o un roog-o o-Yupireti à!” <sup>15</sup> Ka yan-tom-ye Shir nen nass-ye, a un ho'osundu ye remen ye hoot buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to un hun-ne ye un hono o-dak. Shir ess ka yan-tom ye remen ka da-o un ka ho-de, un ka reng-yo un ka hak-o ne. <sup>16</sup> Um hoguru moor-to un ka karma-ne ye n-ton un jok woose miriyon zungu-us voor [200,000,000].

<sup>17</sup> Da-o um hyane ka jok-ye un yan-da-se un ye ne à, ye ro untun kaane: matuku-to un ye to ut-kwom ut-jaas to zaà untun o-ra, un to ken ne untun sha-mo o-comb un ho-mo ut-wa ne un mo ut-ru ne. Ko yo ke jok-yo komo hi-de un yo ro untun de o-zur, komo ta'ar-to un caari-o o-ra m-rwuun un nu-o un ye ur-'hye ne. <sup>18</sup> A hooru buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-to un hun-ne un ka ta'ar-to un caari-o o-ra to, ur-'hye m-tukne de rwuune un nu-se un ye à. <sup>19</sup> 'Wons-mo un ka jok-ye ro un nu-se un ye, un tur-se un ye ne komo. Tur-se un ye komo ro ut-hi ne untun to un hwo un gwomo-to un hogusse un hun-ne m-hoog ne.

<sup>20</sup> Amba ka hun-ne ye mare un ka rangse-o á, ye kwangute m-waktune be-de Shir. Ye senguru un kwukte

---

§ Bor-us jero:13 9:13 Hyen komo: Rwu 30:1-3.



Ut-Hyangan ya-ut-kot 25 Ut-Hyangan wan-tom-wu Shir

un ya-ut-kot m-gir ne un saw-to a nome ut-kom à un zinariya, ko azorpa à, ko un kwom-ut jaas-to, ko ur-ta'ar, ko us-'yo, toa hoks m-hyan á, toa hoge á, toa hoks m-arag á.\* <sup>21</sup> Komo ye kon a soksu ye ba'as-to un hun-ne ye ye hoome á, ko hyat-to ye nome un bu-yo un mor, o-ás, ko hyow-de un ye á.

## Bor-us op

*Wan-tom-wu Shir un  
ya o-takurda o-rek yo ne*

<sup>1</sup> Ka da-de ne, um dooru m-hyan un ko-caari-wu un ko-beeb-wu un wan-tom-wu Shir ro m-kergune zee-mo un n-Ton shir. Ke'ente-ut hokkussute wu, o-gwanga ne un hi-de wu. Co-o un wu us-myakt untun ur-ho, na-se un wu untun ser-to o-ra. <sup>2</sup> Wu ro un ya o-takurda o-rek yo ne upsusse un kom-to un wu. Wu essuru na-o un wu o ur-re n-me m-sa, na-o ur-kwanta komo o-dak. <sup>3</sup> Wu rwunturu cor-o o-zaaz untun o-zur. Bo wu 'yonste cor à, dàkàr-ut ta'yoor shasuru un caari-o o-zaaz. <sup>4</sup> Bo ka dàkàr-ut ta'yoor-to teperte à, um zonguru um genet. Amba um hoguru o ken cor-o cepente ut-ma rwuun-mo n-Ton o ro m-zee, “Rii-yo ka dàkàr-ut ta'yoor-to rwore à, wo jar o gen á ma-to m-rwuunte to á!”

<sup>5</sup> Ka da-de, ka wan-tom-wu Shir wu um m-hyane eso na-o gaan n-me m-sa na-o gaan o-dak à, wu jaksuru kom-o un wu o ur-re n-Ton shir. <sup>6</sup> Wu tonduru un jin-de wan-hoog-mo un ba m-ta har ya nomot, wu nome Ton-o shir un kap o un rem-se ro ne n-me un o à, komo o-dak un rem-se ro n-me un o à, m-sa un kap rem-se ro n-me un mo à! Wan-tom-wu Shir zeeru, “Naas o da-o kus á! <sup>7</sup> Da-o wan-tom-wu Shir ata'yoore-wu hure kar-o un wu à, ka da-o Shir he

---

\* Bor-us jero:20 9:20 Hyen komo: Bong 115:4-7; 135:15-17; Dane 5:23.

Ut-Hyangan Bor-us op:826 Ut-Hyangan Bor-us op o-gaan:3

m-shoos un senge-mo un wu. Toa kor untun bo wu rure guw-ne ye un wu ye ro un rwor un ma-to un wu à.”\*

<sup>8</sup> Ka da-de um dooru hoge un ka cor-o n-Ton shir o dooru me zee komo, “Neke o goks ka ya o-takurda o-rek yo yo, yo ro upsusse un kom-to un wan-tom-wu Shir wu ro eso na-o gaan o-dak o-gaan n-me m-sa à.”

<sup>9</sup> Um nekuru be-de wan-tom-wu Shir um zeeru wu ya'as me ka ya o-takurda yo. Wu zeeru me, “Goks yo o ti. Yo a nom m-rerem un nu-o ru untun so. Amba wo corusse ya-yo a nom ur-gaag n-me ut-men.” <sup>10</sup> Ka da-de um goksuru ka ya o-takurda yo un kom-to un wan-tom-wu Shir. Um ti'iru yo. Yo nomuru m-rerem untun so un nu-o re, amba bo um komte m-ti à, men-ut re wargu ur-gaag.† <sup>11</sup> Ka da-o a dooru me m-rure unze, “Se o rur rii-yo he m-kor kane un co komo à be-de un buug-to un hun-ne, hon ut-dak, ko de ke rem-de, un gwomo-ne ne.”

## Bor-us op o-gaan

### *Yan-su'e un Shir nen yoor*

<sup>1</sup> Ka da-o a ya'asu me o-ko yo ur-me'es, komo a zeeru me, “Neke o me'es Pyo-o Shir o-hana ne. O oog ye ro ur-bongon n-me un o à.\* <sup>2</sup> Amba taase o me'es 'woog-o n-do, remen a ya'assute ye ro Yahuda-ne á. Yea yawag bo-o ba m-kukop har us-reng kwooz-ut yoor us-yoor [42].†‡ <sup>3</sup> Man 'ye yan-swo-us re nen yoor ur-beeb. Yea cup matuku-to un tuk-mo ut-men, yea rur Ma-to Shir har ut-ho o-dugu

---

\* Bor-us op:7 10:5-7 Hyen komo: Rwu 20:11; Kara 32:40; Dane 12:7; Emos 3:7. † Bor-us op:10 10:10 Hyen komo: Izik 2:8–3:3. \* Bor-us op o-gaan:1 11:1 Hyen komo: Izik 40:3; Zeka 2:1-2. † Bor-us op o-gaan:2 11:2 Hak-us tet ur-purug. ‡ Bor-us op o-gaan:2 11:2 Hyen komo: Ruka 21:24.

un zungu-us yoor un ho-ut kwooz-ut tet [1,260].”<sup>4</sup> Ka yan-Rwor un Ma-to Shir ye nen yoor-ye ro 'yo-se o-zetun us-yoor un ka pitirra-ut yoor-to ne to ro shero shero un her-o Wan-Koyan wu un hono o-dak à.<sup>§</sup> <sup>5</sup> Urege wu ken wu ro m-senge wu hogussuté ye m-hoog, ra-o a rwuun un nu-se un ye o tuks yan-yage-to un ye. Un kaane, kap o un yan-yage-to un ye he m-merme. <sup>6</sup> Ye ro ur-beeb ne ye tigité kus-o n-ton remen taase a hye kem un ka ho-to yette un ko'ot-o un ma-ut re à. Ye ro ur-beeb ne be-de un ruw-se m-ho, ye mustu se m-hyó; komo ye ur-beeb ne ye hantute hono o-dak ko mo ke go un rew-m yo-mo mo un kap da-o ye cone à.\*

<sup>7</sup> Da-o ye komse rwor un tom-o un ye à, ka da-de ká nem-yo o-kot yo rwuune n-me un kuub-o ur-duw à he ye m-kup yo jiish ye ur-beeb komo yoa re ur-ho un ye, komo yo hoom ye.<sup>†</sup> <sup>8</sup> Komo a rus u-to un ye un cow-yo un ka caari-o o-bo o o a kemte Wan-Koyan-wu un ye à. A un hongse jin-de un ka bo-o o-Sodom ne, o-Masar ne. <sup>9</sup> Komo ho-ut tet ur-purug buug-to un hun-ne, ko o ke baag-o, ko de ke rem-de un ko to ke dak-to ne, yea morge ye gut ka u-to, komo ye wen a duk to. <sup>10</sup> Hun-ne ye un hono o-dak a nom o-zak remen mar-mo un ka yan-Rwor un Ma-to Shir ye yoor. Yea nom o-biki, ye tomte or un ye ne m-yar remen ka yan-Rwor un Ma-to Shir yoor-ye ye hante ka hun-ne ye un hono o-dak ye o-range à.

<sup>11</sup> Amba bo ka ho-ut tet-to ur-purug aragte à, shik-mo un hoog rwuunu be-de Shir mo cowuru be-de un ye. Ye inu eso eso un na-se un ye. Gyer-o reeru bo un ka ye hyanu

---

§ Bor-us op o-gaan:4 11:4 Hyen komo: Zeka 4:3,11-14. \* Bor-us op o-gaan:6 11:6 Hyen komo: 1Gwm 17:1; Rwuu 7:17-19; 1Sam 4:8. † Bor-us op o-gaan:7 11:7 Hyen komo: Dane 7:7,21; Hyan 13:5-7; 17:8.

Ut-Hyangan B̄or-us op o-gaan:1228 Ut-Hyangan yan-Rw̄or un ma-to Shir

ye à. ‡ <sup>12</sup> Ka da-de ye h̄oguru caari-o o-c̄or rwuun-mo n-Ton shir o ro ye m-zee, “Daan no kane!” Ye argu m-da n-Ton shir n-me ut-ke'ente, yan-yage-to un ye ro gut. §

<sup>13</sup> A kane un ka da-o, a nomuru mo ken caari-mo un nukte-mo o-dak mo, buug-ur gaan be-de un buug-ut op to un ka bo-o wurmuru. O h̄ooru hun-ne dugu-us ta'yoor [7,000]. Hun-ne ye kuse à ye h̄oguru o-gyer deen, ye sekemsuru Shir-wu n-Ton.\*

<sup>14</sup> Rii-yo ur-'won ayoore-yo aragte, komo rii-yo ur-'won atette-yo ka roone m-moka.

*Kar-o ata'yoore-o*

<sup>15</sup> Wan-tom-wu Shir ata'yoore-wu hururu kar-o un wu, a h̄oguru us-c̄or se m-'wons n-Ton shir se ro m-zee, “Shir rwo'og gwomo-to un hono o-dak m-warag gwomo-ut Wan-Koyan na un Kiristi wu ma un wu ne.

Komo wua nom ut-gwomo ba m-ta har ya nomot!”†

<sup>16</sup> Ka sek-ye ur-kwooz un nen nass-ye [24], ye ro tara tara un kwuur-to un ye n-her o Shir, ye kwukturu co-se un ye ro un gwot o-dak, ye nomoru Shir ur-bongon. <sup>17</sup> Komo ye ro m-zee,

“Te bomog wo, Wan-Koyan Shir Wa-ut-Gwomo kap, wo wu ro m-moka à, komo wo wu ro n-ga à, remen o dekse beeb un du, komo o takante gwomo-ut ru.

<sup>18</sup> Dak-ut shiiste us-ryaab, remen da-o un ryaab-us ru woosunte.

Da-o woosunte o a hette piishe un margan-ne ut-ma à, woa ya'as yan-Rw̄or un ma-to Shir ur-'yons

‡ B̄or-us op o-gaan:11 11:11 Hyen komo: Izik 37:10. § B̄or-us op o-gaan:12

11:12 Hyen komo: 2Gwm 2:11. \* B̄or-us op o-gaan:13 11:13 Hyen komo:

Hyan 6:12; 16:18. † B̄or-us op o-gaan:15 11:15 Hyen komo: Rwu 15:18;

Dane 2:44; 7:14,27.

ye rō guw-ne ru à.  
Komo un yan-ba-m-kukop ne  
un kap o un hun-ne ne ye ya'u wō m-sek à,  
es-mō un caari-ne ha-mō un rek-ye.

Komo wōa saburse kap o un ye hante o sabre o-dak à!"‡  
<sup>19</sup> Ka da-de a tikshuru Pyo-o Shir n-Ton shir. Ka da-o a hyanuru kà ba-o un wu o un ess ut-ma o n-me un Pyo-o un wu. A nomorū o ken myakt-o, o-zaaz ne, o-dakàr ne, un nukte-mō o-dak ne, un caari-ye un ta'ar-ye un kem ne. §

## Bōr-ūs op ūs-voor

### *Wu ken ne'a-wu un caari-ye o-hwo ne*

<sup>1</sup> Ka da-de um hyanuru tō ken caari-tō ut-hyat tō n-Ton o-shir. Um hyanuru wu ken ne'a-wu a hokke ur-ho à, o-reng komo yo rō un kus-o un na-se wu, un hi-de un wu komo wu rō ut-gond ne tō un regen op un voor [12].  
<sup>2</sup> Wu rō ur-uub ne, komo wu dakuru kan remen hoog-mō un dwum-tō o-mat. <sup>3</sup> Ka da-de um hyanuru komo o ken napa-o ut-hyat o n-Ton shir. Um hyanuru yo ken caari-ye o-hwo o o-jaas yo yo, ut-hi ne ut-ta'voor ūs-kar ne ūs-op, ut-gond ne ut-ta'voor un hi-tō un yo.\* <sup>4</sup> Tur-de un yo wishuru buug-ur gaan be-de un buug-ut tet-tō un regen n-ton, komo yo jondū ye n-dak. Ka da-de yo esuru 'ge un her-o un ka ne'a-wu, bō wu rō un ma-tō mat à, zongse yo corute wà un ka ne'a-wu.† <sup>5</sup> Komo wu maturu wà un wu wan-campo, wu he nom un gwomo-tō un hun-ne kap un kō-yo o-kwom à. Amba Shir rumsuru ká wà-wu wu deturu

---

‡ Bōr-ūs op o-gaan:18 11:18 Hyen komo: Bōng 2:5; 110:5; 115:13. § Bōr-ūs op o-gaan:19 11:19 Hyen komo: Hyan 8:5; 16:18; 16:21. \* Bōr-ūs op ūs-voor:3 12:3 Hyen komo: Dane 7:7. † Bōr-ūs op ūs-voor:4 12:4 Hyen komo: Dane 8:10.

Ut-Hyangan Bor-us op us-yoor:630 Ut-Hyangan ko-Gwomo-wu un ya-ut-k

wu n-Ton o-shir be-de un kwuur-o un wu. † 6 Ka ne'a-wu komo wu somuru so o-kot. Wu nekuru be-de Shir ja'ase remen wu à, be-de a he wu m-gwot har ut-ho o-dugu un zungu us-yoor un ho-ut kwooz-ut tet à [1,260].

7 Gun-ur argu m-inē n-Ton. Mikayer un yan-tom-ye Shir ye un wu ne ye dumuru un ka hwo-yo ne, ka hwo-yo komo un yan-tom ye un yo ne ye sengu ur-gun. § 8 Amba gun-ur reeru ka hwo-yo, a yanu yan-tom ye un yo, komo a wenu ye she'et-de n-Ton shir bo un ka da-o. 9 Ka caari-yo un ko-mong-yo hwo-yo, komo yo a m-aag ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, ka wu ro un egusse kap o un hun-ne ye o-dak à. A jorbu yo n-dak mosse un yan-tom ye un yo ne.\*

10 Ka da-de, um hoguru o ken caari-o un cor-o n-Ton shir o ro m-zee,

“M-moka gwu, ur-beeb ne, ut-gwomo ne to un Shir na,  
komo un beeb-ur Kiristi ne rwuunte.

Remen a jorbussute wan-yage-ut or na ne n-dak,

ká wu ro un ce'e un or na ne

ut-ma un her o Shir m-tet, m-how ne à. †

11 Ye reeg ur-ho

un bu-yo un hyó-mo un Ya o-Rwuug o-Ca

Komo ye reeg ur-ho un bu-yo ye rurute hun-ne ne

ma-ut Yeso wu he ye hoks m-gu à.

Komo ye reeg ur-ho remen ye was un hoog-mo un ye ne á

har gyer-o m-mar reet ye á.

12 Remen kaane, nom no o-zak myet no

ye ro ur-she'et n-Ton shir à!

Amba hono o-dak m-sa ne toa warag rii-yo ur-'won!

Remen ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot

† Bor-us op us-yoor:5 12:5 Hyen komo: Isha 66:7; Bong 2:9. § Bor-us

op us-yoor:7 12:7 Hyen komo: Dane 10:13,21; 12:1; Ydas 1:9. \* Bor-us op

us-yoor:9 12:9 Hyen komo: Taka 3:1; Ruka 10:18. † Bor-us op us-yoor:10

12:10 Hyen komo: Ayub 1:9-11; Zeka 3:1.

wu he'ebute be un no!  
Wu shiishe us-ryaab,  
remen wu nipse da-o un wu teeste.”

<sup>13</sup> Bō ka hwo-yo nepte a jorbute yo n-dak à, yo ciru rangse un ka ne'a-wu mate wan-campo à. <sup>14</sup> Amba a ya'uru ka ne'a-wu kukun-ut yoor-to un caari-yo o-gwom remen wu huksute n-ton ha-mo o-dakar be-de a jamsu wu à remen kane a he wu m-gwot a 'er wu be-de un ka hwo-yo har hak-us tet ur-purug.† <sup>15</sup> Ka hwo-yo rwunturu m-ho un nu-o un yo untun o-roog, unze remen ho-mo reet wu. <sup>16</sup> Amba dak-o guuru ka ne'a-wu, be-de un ups o-nu, o coruru ka ho-mo rwuune un nu-o o-hwo à. <sup>17</sup> Ka hwo-yo hogu ryaab-se un ka ne'a-wu deen. Yo 'yonsunduru ur-gun un baag-o un ka ne'a-wu ne, un ka ye ro o-dorotte un karamsa-to Shir ne à, ye eks komo un o Shir unze ye ma Yeso ye ro. <sup>18</sup> Ka hwo-yo esuru n-te m-hyereg mo n-riib m-sa.

## Bor-us op us-tet

### *Nem-yo o-kot*

<sup>1</sup> Komo um hyanuru yo ken nem-yo o-kot yo m-rwuun n-me m-sa. Yo ro ut-hi ne ut-ta'voor, us-kar ne us-op, ut-gond ne ut-op un kar-se un yo. Komo un ko de ke hi-de, jin-ut ro kon to un yo'og-o Shir.\* <sup>2</sup> Ka nem-yo um hyane à yo sha'ag o-gu, amba na-se un yo nomuru ut-gos us-can ne deen un kanku-to m-seeb ne untun kanku-to un yo ken nem-yo, yo a m-aag o-beyar à. Nu-o un yo nomuru untun o o-zur! Ka hwo-yo ya'asu ka nem-yo beeb-de un yo, un kwuur-o un gwomo-to un yo ne, komo un beeb-de un yo

---

† Bor-us op us-voor:14 12:14 Hyen komo: Dane 7:25; 12:7. \* Bor-us op us-tet:1 13:1 Hyen komo: Dane 7:3; Hyan 17:3,7-12.

ne de ut-gos.† <sup>3</sup> Um hyanuru hi-ur gaan be-de un hi-to un ka nem-yo, sa o zee a un hogussu de m-hoog mo he yo m-ho à, amba ká nat-o caari-o teeste. Barag-se un hun-ne un hono o-dak kap wargu be-de un ka nem-yo, ye sengu yo m-dore. <sup>4</sup> Hun-ne kwukturū ka hwo-yo remen yo ya'ag ka nem-yo ur-beeb. Ye kwukturū ka nem-yo komo, ye ro m-cit, “¿Wan wu ro untun ka nem-yo? Komo ¿wan wu ne he ur-gun un yo ne?”

<sup>5</sup> Ka da-de a ya'uru ka nem-yo rwor un ma-to o-hwaa to un yo'og-o Shir, komo a ya'u yo ut-gwomo, yo nom bo yo cone à har us-reng kwooz-ut yoor us-yoor [42]. <sup>6</sup> Ka nem-yo haku nu-o un yo, yo ciru yo'og-o Shir un reeb-to un jin-de un wu ne, un be-de wu ro ur-she'et ne à, kap komo un ye ro ur-she'et n-Ton shir ne à.‡ <sup>7</sup> A ya'uru ka nem-yo ut-gwomo remen yo nomot ur-gun un hun-ne ye Shir ne komo remen yo reet ye. A ya'u yo ut-gwomo to un ko o ke baag-o, un ko ye ke hun-ne ye ne, un ko de ke rem-de ne, un ko o ke dak-o ne.§ <sup>8</sup> Kap o un hun-ne ye ro ur-she'et un hono o-dak à ye kwukturū ka nem-yo. Ye ro ka ye a gene jin-to un ye n-me un ka takurda-o á. Ka takurda-o ro takurda-o un hoog o un ká Ya o-Rwuug o-Ca a pane à. Cin ba a un nom hono o-dak, ká Ca-yo gene jin-to un ká hun-ne ye, ye he m-she'et ba m-ta à.\*

<sup>9</sup> Kap wu ro ut-to ne to m-hoge à, yage wu hogeté!

<sup>10</sup> Bon wu a esse be-de un nom m-guw à,  
be-de m-guw a he wu m-es.

Komo bo un wu a esse a ho o-magay à,  
o-magay a he wu m-ho.

---

† Bor-us op us-tet:2 13:2 Hyen komo: Dane 7:4-6. ‡ Bor-us op us-tet:6 13:5-6 Hyen komo: Dane 7:8,25; 11:36. § Bor-us op us-tet:7 13:7 Hyen komo: Dane 7:21. \* Bor-us op us-tet:8 13:8 Hyen komo: Bong 69:28.



Un gon to ka se hun-ne ye Shir joosute ye 'mo ur-hur be-de un dor-o Shir.†

*Nem-yo rwuune n-dak à*

<sup>11</sup> Ka da-de um hyanuru yo ken nem-o hor-yo yo komo, yo ro m-rwuun n-dak à. Yo ro us-kar ne us-voor untun se o-ca, komo yo cepuru ut-ma, yo rakste hun-ne untun bo ka hwo-yo ro m-nom à. <sup>12</sup> Yo kuusuru kap gwomo-to un ka nem-yo ur-takan yo. Yo rwo'uru hono o-dak un hun-ne ne ye ro ur-she'et n-me un o à, ye kwukte ka nem-yo ur-takan yo, yo hoog-mo m-mar mo a hogusse yo teese à. <sup>13</sup> Yo nomuru rem-se ut-gos se ut-hyat, har yo rwo'uru ora m-rwuun n-Ton shir har n-dak un yish-ye un kowan. <sup>14</sup> Yo raksuru kap o un hun-ne ye ro ur-she'et un hono o-dak à un saw-to ut-hyat to a ya'u yo m-nom à un yish-ye un ka nem-yo ur-takan yo. Ka nem-yo zeeru hun-ne ye un hono o-dak ye me toog, o sha'e ka nem-yo ur-takan yo yo a hogusse m-hoog mo m-mar o-magay à, amba myet un kaane ne yo nom hoog à. <sup>15</sup> A ya'u yo ut-gwomo yo ye'et ka rii-yo sha'e ka nem-yo a maa à hoog, remen yo teperte. Ka da-de ka nem-yo a maa à zeeru hun-ne hoom kap o un wu yage kwukte un ka toog-o ro sha-mo un ka nem-yo à. <sup>16</sup> Ka nem-yo gakte ko wu ke remen wu kumut o-napa be-de un kom-o ur-re ko ur-zwon. Ko wu ke: rek-wu, ko gos-wu, ko-ya-o-kwum, ko ko-koob, mat-de o-sasa un ko-guw ne. <sup>17</sup> Ye nomog kaane remen yatt-wu hokse m-o ko m-baab á se wu ro un ka napa-o ne, wata jin-de un ka nem-yo ko ramba-de un jin-de un yo.

<sup>18</sup> Ka rii-yo depete net ceke ur-bon ne remen wu nept ma-to un ka napa-o. Um zeeg kaane remen ka oog-de de ro oog-de ma-hun. Ka oog-de un ka nem-yo de ro zungu-us cind un kwooz-ut tet us-cind [666].

† Bor-us op us-tet:10 13:10 Hyen komo: Irmí 15:2; 43:11.

## B̄or-us op us-nass

### *Sep-o un ye kume gwu à*

<sup>1</sup> Ka da-o um gwoturu, um hyanuru Ya o-Rwuug o-Ca yo ro eso n-ton un Haag-o o-Urusharima\* mosse un wu ne hun-ne dugu-o zungu un kwooz-ut yoor us-nass [144,000], ye a gene jin-de un wu un de un Tato un wu ne à un zwon-to un ye.† <sup>2</sup> Komo um hoguru ras rwuun-mo n-Ton shir untun dwum-de un ja-mo m-ho mo m-sa, untun dwum-de o-dàkàr. Ka ras-o um hoge à ya o ro untun ras-o un yan-bu ut-moro to un ye. <sup>3</sup> Ka caari-de un buug-de un ya-ut-sep ye huru sep-o pu-o n-co o un kwuur-o ut-gwomo to Shir, n-co o un ka rem-se un hoog-us nass-se, komo un co o un un ka sek-ye ye ur-kwooz un nass [24]. Yatt-wu he hoks un yoos un ka sep-o à se hun-ne dugu-o zungu un kwooz-ut yoor us-nass [144,000] cot, ye kume gwu un hono o-dak à. <sup>4</sup> Ye ka hun-ne ye, ye naase hi un de un ye m-rwuk be-de un rew-mo un ne'a-ne á, remen ye she'etté she'et-de ba m-kukop. Ye doruru ká Ca-yo ko ke so-yo cowe. Shir ooste ye n-me un ges-o un hun-ne komo a ya'asu ye untun seke-de un mat-de us-'yo de ur-takan be-de Shir o-Ca ne. <sup>5</sup> Ye tak un nom ut-bo, hun-ne hoks ye m-yo'og á.‡

### *Yan-tom-ye Shir nen tet*

<sup>6</sup> Komo um hyanuru wu ken wan-tom-wu Shir wu ro us-ryoog un kus-o n-ton. Wu ro bupu un ma-to ba m-ta ne, wu us-ryoog un ko'ot un ka Ma-to m-Rerem ne be-de un hun-ne ye un hono o-dak, un ko o ke dak-o, un ko o ke baag-o, un ko de ke rem-de ne, n-me un ko ye ke hun-ne ye. <sup>7</sup> Wu 'yonsuru cor deen, wu zee, “Gyer no Shir, komo

\* B̄or-us op us-nass:1 14:1 ut-Girik: o-Sihiyona. † B̄or-us op us-nass:1 14:1 Hyen komo: Izik 9:4; Hyan 7:3. ‡ B̄or-us op us-nass:5 14:5 Hyen komo: Zepa 3:13.

nō bum jin-de un wu de ut-gos. Remen da-o kewrunsite m-moka o wu hette piishe un kap o un hun-ne ut-ma à. Kwuktu nō wu, wu wu nome o-Ton, o-dak ne, m-sa ne, komo un yish-to m-ho ne!”

<sup>8</sup> Wu ken wan-tom-wu Shir ayoore-wu doruru wu ut-ke'ente o-zaaz, wu ro m-zee, “Babira-o hyeeste, Shir tok ka caari-o o-bo o ba'as-to un hun-ne ye un o, o hyeeste! Hun-ne o-Babira ye nakante myet o ut-dak remen ye jorote Shir. Ye m-nom kaane untun ko-kaar-wu a ya'e m-ke be-de un campo-ne a nomot o-as un wu ne à.”<sup>§</sup>

<sup>9</sup> Komo wan-tom-wu Shir atette-wu dorburu ye, wu dakuru cor-o ur-beeb ne, “Shir a tops myet bon net-wu kwukte ka nem-yo un sha-mo un yo ne à. Komo bon wu gokse napa-o un yo un zwon-de un wu à, ko komo un komto un wu à, <sup>10</sup> Yea su ibitte-de un ryaab-se Shir, Shir a pure ye deen remen wu ro us-ryaab un ye ne. Shir a popor ye un ta'ar-to un caari-o o-ra n-her o un yan-tom ye un wu komo n-her o un Ya o-Rwug o-Ca.\* <sup>11</sup> Hye-de un ka ra-o atte ye un ya-ur-koob à, de sengu m-da n-ton ba m-ta har ya nomot. Wuwe-ur ro kon á m-tet, m-how ne, remen ye kwukute ka nem-yo o-kot yo un sha-mo un yo ne, komo ye gokste napa-o un jin-de un yo.”<sup>†</sup> <sup>12</sup> Remen kaane, hun-ne ye Shir, ka ye ro m-dore un karamsa-to Shir komo ye sher un Yeso à, se ye senge o-dorotte m-sheer ne be-de un wu.

<sup>13</sup> Um dooru hoge un o ken cor-o n-Ton shir o ro m-zee, “Gen to ka: Ya-o-kwum-ye, ye ro m-mar n-me un guw-m Wan-Koyan à cir-mo m-moka!”

<sup>§</sup> Bor-us op us-nass:8 14:8 Hyen komo: Isha 21:9; Irmí 51:8; Hyan 18:2.

\* Bor-us op us-nass:10 14:10 Hyen komo: Isha 51:17; Taka 19:24; Izik 38:22.

† Bor-us op us-nass:11 14:11 Hyen komo: Isha 34:10.

# Ut-Hyangan Bor-us op us-nass:1436 Ut-Hyangan

Kukt-o zeeg, “Nip-o! Ya-o-kwum-ye jip remen ya wuwe swo ur-koob de un ye, remen 'yons-de un senge-mo un ye mo ur-bon ro ye m-dore!”

## *Yer-mo un hono o-dak*

<sup>14</sup> Um gwoṭuru, komo reeṇo un co-o re um hyanuru ke'ente-o pus-o, tara un ka ke'ente-o wu ken wu “untun Wà-wu un Net”<sup>‡</sup> o-gond ne o o-zinariya un hi-de un wu, komo wu ro o-riji ne yo m-rye deen un kom-o un wu. <sup>15</sup> Wu ken wan-tom-wu Shir wu rwuunuru un Pyo-o Shir wu aaguru eeg un caari-o o-cor un ka wu ro ur-she'et n-ton ur-ke'ente à. Wu ro m-zee “Tabbe riji-o ru, o shi m-yer, remen da-o m-yer wooste. Rem-se un hono o-dak neneste m-sok ne.”<sup>§</sup> <sup>16</sup> Ka wu ro tara n-ton ur-ke'ente à, wu tabbu riji-yo un wu un hono o-dak komo a yeruru rem-se un hono o-dak.

<sup>17</sup> Bo un kaane wu ken wan-tom-wu Shir wu rwuunuru un Pyo-o Shir n-Ton shir, wu ma wu ro o-riji ne yo m-rye deen. <sup>18</sup> Ka da-de wu ken wan-tom-wu Shir, wu ro ur-beeb de m-sabarse ne o-ra, o rwuune o-hana à. Wu kangsuru ka wan-tom-wu Shir wu wa-o-riji yo m-rye. Wu zeeru wu, “Tabbe riji-o ru, o yend ut-anab un kat-o ut-anab o un hono o-dak, remen yakar-ye un to neneste.” <sup>19</sup> Wan-tom-wu Shir tabbu riji-yo un wu un hono o-dak, wu kamsuru yakar-ye ut-anab. Wu jorburu ye un caari-o o-kuub o un pot un yakar-ye un anab un ryaab-se Shir. <sup>20</sup> A potu ka yakar-ye un anab-ye n-jim de o-bo n-me un ka kuub-o. Hyó-m sengu m-rwuun un ka kuub-o, mo wooste hew-de

<sup>‡</sup> Bor-us op us-nass:14 14:14 Hyen komo: Dane 7:13.

<sup>§</sup> Bor-us op us-nass:15 14:15 Hyen komo: Jowe 3:13.

Ut-Hyangan Bor-us op us-taan:137 Ut-Hyangan Bor-us op us-taan:4

ut-mer kwooz-ut jero [180]\*† komo duw-de un mo wooste  
untun mita-o gaan ur-purug.‡§

## Bor-us op us-taan

*Yan-tom-ye Shir ta'yoor*  
*un swo ur-koob ne o-ta'yoor*

<sup>1</sup> Um hyanuru o ken napa-o n-Ton un Shir, o-caari, o ut-hyat komo: Yan-tom-ye Shir nen ta'yoor un swo ur-koob ne so-o ta'yoor, komo to to ro ur-kom, remen be-de un to a hette rwuunte un ryaab-se Shir se ur-kom. <sup>2</sup> Um hyanuru o ken rii-o untun m-sa por por untun o-madipi, wuugse o-ra ne. Komo um hyanuru ka ye re ur-ho un ka nem-yo ne un sha-mo un yo ne un ramba-de un jin-de un yo ne a. Ye ro eso eso ut-moro ne ut-kom bupu to Shir ya'asu ye a <sup>3</sup> Ye ro un hu un sep-o Mosa, ko-guw-wu Shir, komo un sep-o un ka Ya Rwuug-o Ca-yo ne, ye ro m-zee, “Senge-m ru kutute hun-ne unze wo ro gos-wu komo Wa-ut-Hyat, Wan-Koyan Shir Wa-ut-Gwomo kap!

Cow-us ru se un men-ut pus-to se, se o-nip komo,  
wo ko-Gwomo-wu ut-dak!\*

<sup>4</sup> ¿Wan wu ne a gyer Wan-Koyan,  
wu seps jin un du a?

Wo wu cot ro ba m-kukop.

Myet o un hun-ne yea haan,  
ye kwuktu wo

remen un piish un ma-ut ru to un men-ut pus-to.

---

\* Bor-us op us-nass:20 14:20 Kiromita zungu-us tet [300]. † Bor-us op us-nass:20 14:20 ut-Girik: “stadia” dugu-o gaan un zungu-us cind [1,600].

‡ Bor-us op us-nass:20 14:20 Na-us nass ur-purug. § Bor-us op us-nass:20 14:20 Hyen komo: Isha 63:3; Bomo 1:15; Hyan 19:15. \* Bor-us op us-taan:3 15:3 Hyen komo: Rwu 15:1.

Komo hun-ne hoks m-hyan senge-m ru  
m-kashi cas cas.”†

5 Ka da-de um gwoturu um hyanuru Pyo-o Shir n-Ton shir. A upsussete ish-o un ka depi-o, o ro be-de un karamsa-to Shir à.‡ 6 Yan-tom-ye Shir nen ta'yoor rwuunuru un Pyo-o Shir un ryaab-us ta'yoor ne. Ye cupste gund-ut so-to m-cucas ne, komo un hap-se un zinariya ne un be-to un ye. 7 Se o-gaan be-de un ka rii-ye un hoog nass-ye ya'asu ka yan-tom-ye Shir nen ta'yoor-ye sheend-to o-zinariya ut-ta'yoor shiishe un ryaab-se Shir, wu ro wan-hoog ba m-ta har ya nomot à. 8 Pyo-o Shir shiiru ur-hye de ro m-rwuun be-de un seps-mo Shir un beeb-de un wu ne à. Yatt komo wu hokse m-cow n-me un ka Pyo-o Shir o à se da-o ka yan-tom-ye Shir nen ta'yoor-ye kome uksbe un ka swo ur-koob o-ta'yoor o à, wata sheend-ut ta'yoor-to un ryaab-se Shir.§

## Bor-us op us-cind

### *Sheend-ut ta'yoor-to un ryaab-se Shir*

1 Ka da-de um hoguru o ken cor-o o ur-beeb o ro m-rwuun n-me un Pyo-o Shir, ka cor-o ro un rure un yan-tom-ye Shir ta'yoor. O zee, “Habe no, no duusbe hono o-dak ka sheend-ut ta'yoor-to, to un ryaab-se Shir.” 2 Wan-tom-wu Shir wu ur-takan, wu haaru wu duusburu hono o-dak rii-yo ro un sheend-o un wu à. To ken nat-to rwuunuru to m-yo m-hoog ne deen un wur-to un ka hun-ne ye ro un napa-o un ka nem-yo ne à, komo un ye kwukte sha-mo un yo ne à.\*

---

† Bor-us op us-taan:4 15:4 Hyen komo: Irmí 10:7; Bong 86:9. ‡ Bor-us op us-taan:5 15:5 Hyen komo: Rwuú 38:21. § Bor-us op us-taan:8 15:8 Hyen komo: Rwuú 40:34; 1Gwm 8:10-11; 2Nom 5:13-14; Isha 6:4. \* Bor-us op us-cind:2 16:2 Hyen komo: Rwuú 9:10.

<sup>3</sup> Wan-tom-wu Shir ayoore-wu duusburu rii-yo ro n-me un sheend-o un wu à n-me m-sa. Ho-m barmuru, mo warguru untun hyó-mo un net-wu mare à, kap o un rii-ye un hoog-ye ro n-me un ká sa-mo à ye maruru.

<sup>4</sup> Wan-tom-wu Shir atette-wu duusburu rii-yo ro un sheend-o un wu à n-me ut-roog un yish-to m-ho ne, to argu m-warag m-hyó.† <sup>5</sup> Um hoguru wan-tom-wu Shir gos-wu wu m-ho zeeg Shir,

“Wo ko-yan-men-ut pus-to wu  
be-de un ma-ut ru to wo m-piish à.  
Wo ro Wu ba m-Kukop,  
wo ro m-moka, n-ga ne komo.

Remen kaane wo m-piish ut-ma hond hond.

<sup>6</sup> Remen ye wuuste hyó-mo un hun-ne ru:  
yan-ba-m-kukop un yan-rwor un Ma-to Shir ne.  
O ya'uru ye m-hyó ye su. Top-o un ye o ká!”

<sup>7</sup> Um hoguru cor n-te o-hana o ro m-zee.  
“Ee, Wan-Koyan Shir Wa-ut-Gwomo kap!  
Piish un ma-ut ru hond hond to ro,  
wo komo ko-yan-men-ut pus-to wu.”

<sup>8</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir anasse-wu duusburu rii-yo ro un sheend-o un wu à n-me ur-ho. Komo a ya'ag de de tuks hun-ne un hund-o ra. <sup>9</sup> Hund-o un ka o-ra o tuksu hun-ne, har ye pyapu jin-de Shir, wu ro Wa-ur-Beeb be-de un ka re ur-koob o à. Amba ye waktune ye sekemse jin-de un wu á.

<sup>10</sup> Wan-tom-wu Shir ataane-wu duusburu rii-yo ro un sheend-o un wu à n-te un kwuur-o un gwomo-to un ka nem-yo. Comb-o argu hok un gwomo-to un ka nem-yo, komo hun-ne ye un wu hewruru rem-to un ye remen m-reeten.‡ <sup>11</sup> Ye agu Shir o n-Ton un jin-ur yo-de remen m-

† Bor-us op us-cind:4 16:4 Hyen komo: Rwuu 7:17-21; Bong 78:44.

‡ Bor-us op us-cind:10 16:10 Hyen komo: Rwuu 10:21.

Ut-Hyangan ba'as-de 40 Ut-Hyangan Bor-us op us-cind:18

reeten mo ut-nat mo ye m-swo à. Amba ye waktune be-de un ba'as-de un ye á.

*Wan-tom-wu Shir acinde-wu*

<sup>12</sup> Wan-tom-wu Shir acinde-wu duusuru ryaab-se Shir se ro un sheend-o un wu à n-me un roog-o o-Yupireti. Ho-mo un o hwo'uru kap. Un kaane, gwomo-ne ye un dak-to ur-horan a hoks m-pas ha-mo ur-horim un karma-ne ye un ye ne. § <sup>13</sup> Ka da-de um hyambu yan-dak-ye rim-ye nen tet untun yege-ku. Ye rwuunte un nu-o un ka hwo-yo, un nu-o un ka nem-yo ne, un nu-o un ka wan-rwor un Ma-to Shir to, to ut-bo. <sup>14</sup> Ye ya-ut-kot ye, yan-nom ut-hyat, ye haag be-de un gwomo-ne ye un hono o-dak kap, ye kargunsu ye be-ur gaan remen a gun-ut ur-gun un Wan-Koyan ne un ho-ur gos-de de un piish ut-ma to Shir Wa-ut-Gwomo kap.

<sup>15</sup> Um hogute Yeso m-zee, “War no: um robe ba un hwo o-da untun ko-hyow! Shir ya'ag ye ur-ho ye ro ero à, ye esse matuku-to un ye zongse à, taase ye neke ur-kor, ye hoge m-'e n-me un hun-ne!”\*

<sup>16</sup> Ka yan-dak-ye rim-ye ye kargunsu gwomo-ne un karma-ne ne un ye ne be-ur gaan, un de ken be-de a m-zee Armagedon à un rem-de ut-Ibra. †

<sup>17</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir ata'yoore-wu duusburu rii-yo ro un sheend-o un wu à un yo-mo un kus-o un n-ton. O ken cor-o ur-beeb o rwuunuru be-de un ka kwuur-o n-me un Pyo-o Shir, o ro m-zee, “A komog!” <sup>18</sup> A nomu o-myakt, o-zaaz ne deen, ut-dakar ne, un mo ken nukte-mo o-dak mo ne mo un ba ur-bon mo a take m-nom á cin da-o a nome net à. Ka caari-mo un nukte-mo o-dak mo komo

§ Bor-us op us-cind:12 16:12 Hyen komo: Isha 11:15. \* Bor-us op us-cind:15 16:15 Hyen komo: Mati 24:43-44; Ruka 12:39-40; Hyan 3:3.

† Bor-us op us-cind:16 16:16 Hyen komo: 2Gwm 23:29; Zeka 12:11.



deen mo nome. † 19 Ka caari-o o-bo o o-Babira o purgu be-  
ut tet, bo-to un hon ut-dak kap to heeru. Shir baksu ba'as-  
de o-Babira wu rwo'u o swo un ka ibitte-de de un ryaab-se  
un wu se m-yo. § 20 Ko o ke dak-o o ro n-tete de m-sa à o  
eguru, myet-o un caari-to ut-haag komo a do to m-hyan  
á.\* 21 Caari-to un ta'ar-to un kem, nu-se un to me'es-de  
o-kiro kwooz-ut yoor [40], to he'emenuru n-ton hun-ne  
rwuun-mo n-Ton shir. Har hun-ne pyep Shir remen rii-yo  
koru ye un ka ta'ar-ye un kem ye à, nong deen! †

## Bor-us op us-ta'voor

### *Ko-kaar o-nem ne*

1 Wan-gaan be-de un ka yan-tom-ye Shir nen ta'yoore  
ye, wu duusbe sheend-o ata'yoore-o, haanuru be un de,  
wu zee, "A neke cen na, komo man kutu wo bo a he piishe  
un ka caari-wu un ko-kaar-wu ut-ma à. Ka ko-kaar-wu  
ro o-bo o a ma n-tete o ut-roog deen à.\* 2 Gwomo-ne ye  
un hono o-dak nomog o-ás un wu ne, komo hun-ne ye  
un hono o-dak swoog ke-mo un ás-o un wu har mo ho ye  
untun ho-de m-ke." †

3 Ka wan-tom-wu Shir wu heetu me o-dakar un bu-yo  
Kukt-o Shir. Reeno o ka, um hyane wu ken ne'a-wu tara  
n-ton un yo ken nem-o jaas-yo yo. Ka nem-yo komo yo ro  
un jin-to un reeb-to Shir ne to a gene un wur-o un yo à,  
hi-to un yo komo ut-ta'voor us-kar ne us-op. † 4 Ka ne'a-  
wu saw-to wu cope à jaas-to to untun ho-mo o-garura, wu

‡ Bor-us op us-cind:18 16:18 Hyen komo: Hyan 8:5; 11:13,19. § Bor-us

op us-cind:19 16:19 Hyen komo: Isha 51:17. \* Bor-us op us-cind:20 16:20

Hyen komo: Hyan 6:14. † Bor-us op us-cind:21 16:21 Hyen komo: Rwu

9:23; Hyan 11:19. \* Bor-us op us-ta'voor:1 17:1 Hyen komo: Irm 51:13.

† Bor-us op us-ta'voor:2 17:2 Hyen komo: Isha 23:17; Irm 51:7. ‡ Bor-us

op us-ta'voor:3 17:3 Hyen komo: Hyan 13:1.

hogussute ut-duk m-hoog un saw-to un zinariya, un ka ta'ar-ye o-mok ye ne ye ur-bon ye ne un ruuumb-us un hwor ne. Wu ro ur-kok ne ut-kom de o-zinariya shiishe un rem-se un hu-se un as-o un wu.<sup>§ 5</sup> Un zwon-de un wu komo a geneg ur-jin ut-ma ne:

Rii-yo wukusse

Babira-o gos-o,

Ko-gwomo-wu un kaar-ne,

Inu-o un rem-se o-as komo un hono o-dak.

<sup>6</sup> Um hyanuru komo ka ne'a-wu m-nom sa o zee ke-m hooste wu. Wu suuste hyo-mo un yan-dor Yeso. Wu hoog ye remen ye ro un tor-se un ma-ut Yeso.

Da-o um hyane wu à, um bopu o-nu. <sup>7</sup> Amba wan-tom-wu Shir citu me. Wu zee, “¿Ya o bupte nu? Man rwuntu wo ut-orom mosse un bo ka ne'a-wu ro ne, komo un ka nem-yo ne yo wu da à, ka nem-yo un hi-ut ta'yoor yo us-kar ne us-op. <sup>8</sup> Ka nem-yo o hyane à, yo weste un nom un hoog n-ga, amba m-moka yo kus un hoog ne á. Amba har un kaane ne, yoa ruuun n-do un ka kuub-o ur-duw o hamo un be-de a he yo m-ho à. Hun-ne ye ro ur-she'et un ka hono o-dak o à, ye ro cin ba a un hwoon rii à a gen jin-to un ye n-me un takurda-o yan-hoog á, kap yea bup nu un hyan-o un ka nem-yo, remen n-ga yo ro un hoog ne amba m-moka yo mereste.\*

<sup>9</sup> “To ka rem-se ro un hoob-o hur-de ro us- nap ne à. Ka hi-ut ta'yoor-to Haag-ut ta'yoor-to, to ka ne'a-wu rotte ur-she'et n-ton à. Ka hi-ut ta'yoor-to komo gwomo-ne ta'yoor-ye, <sup>10</sup> nen taan be-de un ye mereste, acinde-wu ro ut-gwomo. Wan-gaan ro kon, ata'yoore-wu un go woon á. Da-o wu woone, komo wua she'et ya o-da hiin. <sup>11</sup> Ka

---

§ Bor-us op us-ta'yoor:4 17:4 Hyen komo: Iirmi 51:7. \* Bor-us op us-ta'yoor:8 17:8 Hyen komo: Dane 7:7; Hyan 11:7; Bong 69:28.

nem-yo wete un nom un hoog n-ga à, m-moka komo yo un hoog á, yo ro aeere-yo. Komo be-de un ka ta'voor-ye yo rwuune, komo yo ro m-neke be-de yo he m-mar à.

<sup>12</sup> “Ka kar-us op-se o hyane á, ye ro ka gwomo-ne op-ye ye un goshi gokse beeb-de ut-gwomo á. Ijime, yea kum ut-gwomo. Amba yea nom ut-gwomo mosse un ka nem-yo ne awa o-gaan.† <sup>13</sup> Ka gwomo-ne op-ye ma-to un ye kang-o gaan to ro, komo ye ya'aste ka nem-yo beeb-de un ye un gwomo-to un ye ne. <sup>14</sup> Yea gun ur-gun un Ya o-Rwuug o-Ca ne. Amba ka Rwuug-o Ca-yo yoa re ur-ho be-de un ka gwomo-ne ye remen wu ro Wan-Koyan wu un yan-koyan-ne, komo ko-Gwomo-wu un gwomo-ne. Wua she'et un ka hun-ne ye ye wu bane, un ye wu daagne ne à, un ye ro m-dore hur-ur gaan ne à.”

<sup>15</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir zeeru me, “Ka roog-to o hyane à, be-de ka ko-kaar-wu ro ur-she'et à, de ro hun-ne, moor-to un hun-ne go-us-go, ut-dak, ut-rem ne. <sup>16</sup> Ka nem-yo un ka kar-us op ne se o hyane a, yea kute ka ko-kaar-wu ut-yage. Yea rumus kap o un rii-yo wu rotte à ye yagu wu ur-kor. Har yea ti ap-mo un wur-o un wu. Komo ye tuks wu o-ra. <sup>17</sup> Yea nom kaane, remen Shir ru'usse un hur-de un ye, zonge-to ye hette nom un rii-yo wu cone à. Yea ya'as ka nem-yo beeb-de un ye remen yo reet ut-gwomo har se Ma-to Shir shiig o-nip. <sup>18</sup> Ka ne'a-wu wu o hyane un hyangan-ut ru à, wu ro hek-o un ka caari-o o-bo o, o ro ut-gwomo un hon un gwomo-ne ye un hono o-dak à.”

## Bor-us op us-eer

*He-de un bo-o o-Babira*

---

† Bor-us op us-ta'voor:12 17:12 Hyen komo: Dane 7:24.

<sup>1</sup> Bō un arag-mō un tō ka, um hyanuru wu ken wan-  
tōm-wu Shir wu m-kergunē rwuun-mō n-Tōn shir. Wu  
rō ut-gwomo ne ut-gos ne, komo mōk-o un wu caragsuru  
hōno o-dak. <sup>2</sup> Wu aaguru un cor-o gos-o, wu zee,  
“Babira-o hyeeste!

Shir tōk ka caari-o o-bō o ba'as-tō un o!  
O waragte be-de ur-she'et de ya-ut-kot  
un hōn un yan-dak-ye rim-ye ne  
un gō un kō yo ke no-yo un hu yo ne.\*

<sup>3</sup> Remen kap hun-ne ye ut-dak ye swoog m-ke  
mō un ka bō-o mō o-ás.

Gwomo-ne ye un hōno o-dak nomog o-ás un o ne.  
Remen hun-ne conog she'et-de un hoge m-rerem,  
ya-m-o, ut-baab ne  
ye un hōno o-dak kumug o-kwum.”†

<sup>4</sup> Um hoguru o ken cor-o rwuun-mō n-Tōn o shir o zeeg,  
“Hun-ne re o, rwuun nō n-me un o!

Urege nō m-nom ur-ba'as bō ye m-nom à,  
Man 'ye nō ur-koob bō um he ye m-'ya à.‡

<sup>5</sup> Remen a morogsute ba'as-tō un o be-ur gaan,  
tō nomog m-seeb tō woog Tōn-o shir.

Komo Shir bakste men-ut jaas-tō tō un o.§

<sup>6</sup> Nomu nō ka bō-o hond hond bō o nomu nō à,  
kap bō un rem-se o nomu nō à muutu nō o o-voor.

Kok-de o burutu nō hō-mō m-ke à  
buru nō o un de o-voor.\*

<sup>7</sup> O she'ette she'et-de m-seps o-zak ne,

---

\* Bōr-ūs op ūs-eer:2 18:2 Hyen komo: Isha 21:9; Irmī 51:8; Hyan 14:8; Isha  
13:21; Irmī 50:39. † Bōr-ūs op ūs-eer:3 18:3 Hyen komo: Isha 23:17; Irmī

51:7. ‡ Bōr-ūs op ūs-eer:4 18:4 Hyen komo: Isha 48:20; Irmī 50:8; 51:6,45.

§ Bōr-ūs op ūs-eer:5 18:5 Hyen komo: Taka 18:20-21; Irmī 51:9. \* Bōr-ūs  
op ūs-eer:6 18:6 Hyen komo: Bōng 137:8; Irmī 50:29.

remen kaane nomu no o m-zom ryaab-us us-ryaab.  
O ro us-ses m-zee,

‘Me, ko-saraki-wu, un deeg un de um ro tara!

Me ne'a-wu campo un wu mare à wu wu á.

Komo a wos me un tuk-mo ut-men á!’

<sup>8</sup> Remen kaane, ho-ur gaan a he wu m-hante  
un tuk-mo ut-men, m-mar, un mer ne.

Komo a tuks wu o-ra.

Remen Wan-Koyan Shir wu ro Wa-ur-Beeb,

komo wu he wu piishe ut-ma.†

<sup>9</sup> “N-ga, gwomo-ne ye un hono o-dak ye nomog o-ás un  
wu ne komo ye hogute m-rerem un saw-to un hwor to un  
wu. Amba da-o ye hyane hye-de o-ra de un tuk-mo un wu  
à, yea 'un-us-'won un us-kan ne deen remen wu. <sup>10</sup> Yea es  
ur-hew ne remen ye un hoge o-gyer o un swo ur-koob de  
wu ro m-swo à. Yea senge m-zee,

“‘Wò rii-yo ur-'won yo! Wò rii-yo ur-'won yo,  
caari-o o-bo o o-Babira, bo-o ur-'won!

Shir piishitu wò ut-ma da-o gaan!’‡

<sup>11</sup> “Ya-ut-baab m-o ne ye un hono o-dak yea 'un un tuk-  
mo ut-men, remen yatt-ye kuse m-o un saw-to un ye komo  
á. § <sup>12</sup> Wu oog ut-saw deen to un zinariya un to un azorpa  
ne, un ta'ar-ye o-mok ne, us-rwuumb se un hwor ne, komo  
un gund-to un ye ne to ur-bon, ut-gund ne to m-deker,  
un gund-ut jaas-to ne, us-'yo ne se un wús m-shi'igin go-  
us us-go, un saw-to un yin-ye un rwoog-ne, un kap o un  
saw-to un hwor ne to a shabe us-'yo à, un rem-se a wo  
ne un kwom-ut jaas-to à, un rem-se ut-kwom ne, m-ta'ar  
ne. <sup>13</sup> Komo wu oog saw-to un rem-se us-co, un rii-yo m-  
shi'igin ne, un now-mo m-shi'igin ne, un o-mur, un rii-yo

† Ḃor-us op us-eer:8 18:7-8 Hyen komo: Isha 47:7-9. ‡ Ḃor-us op us-eer:10

18:9-10 Hyen komo: Izik 26:16-17. § Ḃor-us op us-eer:11 18:11 Hyen komo:  
Izik 27:31,36.

Ut-Hyangan parakanse46Ut-Hyangan Bor-us op us-eer:19

m-shi'igin ne to a m-aag o-parakanse à, m-ke ne, un now-mo o-zetun ne, un hyò-mo un arkama-ne, un suw-ye un arkama-ne, un na-ne, un ca-ne, un jok-ne, un keke-to un jok-ne, komo un hun-ne ne remen wu muute ye guw-ne.\*

14 “Ya-ut-baab zeeru ka ne'a-wu, ‘Kap o un ka rem-se ur-bon se o shere yish à se egussute komo kap o un kwum-o ru un saw-ut ru ne to m-cop to egussute. Woa do to m-kum komo á!’ 15 Ya-ut-baab ye kume o-kwum un saw-to ye ro wu m-bebe à, yea esen ur-hew ne, remen ye o-gyer o un ká zom-mo a m-nome un ka ne'a-wu à. Ye us-kan, ye un tuk-mo ut-men.† 16 Ye m-zee,

“ ‘Rii-yo ur-'won!

Rii-yo ur-'won yo ka caari-o o-bo o!

O ro n-ga un cop un gund-to ur-bon to m-gwugwer à,  
ur-matuku ne de un ho-mo un o-garura,  
komo ur-matuku ne de un ho-m jaas-mo záá,  
komo o ro un nom ut-duk un saw-to un zinariya,  
un ta'ar ne ye un hwor komo  
un rwuumb-se un hwor ne!

17 Amba da-o gaan kap o un kwum-o un o taé!

“Myet-o un yan-hat-to m-ho un yan-da-mo un to ne,  
un ya-m-nak ne komo un kap o un bo un ye ro m-kum un  
ya-m-o ut-baab ne be-de m-sa à, yea es ur-hew ne.‡ 18 Yea  
'un, da-o ye ro m-hyan un hye-de un ka ra-o ro m-da n-ton  
à. Yea zee, ‘A tak un m-hyan o-bo untun o ka á!’§ 19 Yea  
'un ye zor m-hu a nept tuk-mo ut-men hoog ye. Komo yea  
zee,

“ ‘Rii-yo ur-'won, rii-yo ur-'won, kà bo-o caari-o!

Remen ká bo-o, yan-hat-o m-ho

\* Bor-us op us-eer:13 18:12-13 Hyen komo: Izik 27:12-13,22. † Bor-us op us-eer:15 18:15 Hyen komo: Izik 27:31,36. ‡ Bor-us op us-eer:17 18:17 Hyen komo: Isha 23:14; Izik 27:26-30. § Bor-us op us-eer:18 18:18 Hyen komo: Izik 27:32.

ye kamaste hwor deen un bu-yo baab-to  
un rem-se hun-ne ye un ka bo-o m-nom à.

Amba da-o gaan koyan sabre!\*

<sup>20</sup> Nom no o-zak, no ye ro ur-she'et n-Ton shir à,  
nom no o-zak no yan-ba-m-kukop, yan-Tom Yeso,  
un yan-Rwor un Ma-to Shir ne.

Ur-kom Shir piishite o-Babira ut-ma  
remen rii-yo o nomu no à! "†

<sup>21</sup> Ka da-de wu ken ko-beeb-wu un wan-tom-wu Shir  
wu kepsu o ken ta'ar-o o-gos o woose ta'ar-de un ur-na  
à. Wu jorbu o n-me m-sa, wu zeeru,

“O-nip kaane

a jorbe o-Babira caari-o o-bo,  
o m-'wons, bo um jorbe ka ta'ar-o à,  
komo a do o-Babira m-hyan á.‡

<sup>22</sup> Hun-ne a do m-hoge n-me o-Babira ras-o o-moro,  
un ya-ut-sep ne, un yan-hwuhwurug ne,  
un yan-hur us-sherewa ne n-me un o-Babira á.

Komo a do hyan un wan-ce  
kane ko wan-gaan á.

Komo a do hoge un ras-o ur-na n-me o-Babira á.§

<sup>23</sup> Hun-ne do hyan ra-o ur-pitirra n-me o-Babira á.

Komo cor-se o-zak un yan-rew-to un ge-ut pu-to ne  
a do se m-hoge un ka bo-o á.

Ya-ut-baab ye o-Babira ye ro caari-ne,

ye ro jiihte ya-ut-baab ye un hono o-dak kap à,  
komo un myot-us ru o o egusse myet-o ut-dak!\*

---

\* Bor-us op us-eer:19 18:19 Hyen komo: Izik 27:30-34. † Bor-us op  
us-eer:20 18:20 Hyen komo: Kara 32:43; Irmí 51:48. ‡ Bor-us op us-eer:21  
18:21 Hyen komo: Irmí 51:63,64; Izik 26:21. § Bor-us op us-eer:22 18:22  
Hyen komo: Izik 26:13; Isha 24:8. \* Bor-us op us-eer:23 18:22-23 Hyen  
komo: Irmí 7:34; 25:10.

Ut-Hyangan B̄or-̄us op us-eer:2448 Ut-Hyangan B̄or-̄us op us-jero:5

<sup>24</sup> Un c̄ow-se un ka b̄o-̄o kan̄e a wuuse hyó-mo  
un yan-Rw̄or un Ma-t̄o Shir ye ur-takan  
un yan-ba-m-kukop ne.

Kan̄e komo a h̄o hun-ne un h̄ono o-dak.”†

## B̄or-̄us op us-jero

### *Bongon-de Shir n-Ton*

<sup>1</sup> B̄o t̄o ka aragte à, un hoguru o-zaaz untun cor-se un  
morog-de ut-moor n-Ton o Shir se ro m-zee,

“Bom no Yawe!”\*

Gwu, m-seps ne, ur-beeb ne ro be-de Shir na!

<sup>2</sup> Remen piish un ma-ut un wu hond hond to ro,

wu komo ko-yan-men-ut pus-to wu,

Wu sabursute o-Babira ká caari-wu un ko-kaar-wu,

Babira-o rakste hun-ne ye un h̄ono o-dak

un bu-yo un ás-o un o.

Shir musute hun-ne ye un wu† ye ká ne'a-wu hoome à.”‡

<sup>3</sup> Komo cor-se un ye zeeru,

“Bom no Yawe!”§

Hye-de un tuk-mo un ká b̄o-̄o daaru har da-o ba m-ta.”\*

<sup>4</sup> Sek-ye ur-kwooz un nass [24] un rii-ye un hoog ne  
nass kwukturū ye bomuru Shir, wu ro tara o-kwuur à. Ye  
'yonsuru us-cor ye zeeru,

“Amin!† Bom no Yawe!”

<sup>5</sup> A hoguru o-cor rwuun-mo un ká kwuur-o ro m-zee,

“Bom no Shir na,

---

† B̄or-̄us op us-eer:24 18:24 Hyen komo: Irimi 51:49. \* B̄or-̄us op us-jero:1

19:1 ut-Girik: Harreruja. † B̄or-̄us op us-jero:2 19:2 ut-Girik: guw-ne ye

un wu. ‡ B̄or-̄us op us-jero:2 19:2 Hyen komo: Kara 32:43; 2Gwm 9:7.

§ B̄or-̄us op us-jero:3 19:3 ut-Girik: Harreruja. \* B̄or-̄us op us-jero:3

19:3 Hyen komo: Isha 34:10. † B̄or-̄us op us-jero:4 19:4 Wata: Yage to

nomote kaane!



Ut-Hyangan Bōr-ūs op ūs-jero:649 Ut-Hyangan Kukt-o Shir

nō guw-ne ye un wu kap,  
Caari un rek-wu ne,  
kap ye rō wu m-gyer à.”‡

*Ge-de un Ya o-Rwuug o-Ca*

<sup>6</sup> Ka da-de um hōgu komo o-zaaz sa o zee o un morog-  
de ut-moor, untun zaaz-o un ja-mō m-hō mō m-sa, untun  
dwum-de o-dàkàr. Um hoguru ye m-zee,

“Bom nō Yawe!§

Remen Wan-Koyan na wu rō ut-gwomo,

wu rō Shir Wa-ut-Gwomo kap!\*

<sup>7</sup> A nom nō o-zak un yuyaw-mō ut-men ne,

a seps nō wu!

Remen da-o woog o un ge-de un Ya o-Rwuug o-Ca,

komo ko-'ew zongsute.

<sup>8</sup> A ya'ag ká ko-'ew-wu, wu cup gund-o m-rwon o-pus o.”  
(Ka gund-o m-rwon o o-pus o rō un hek-o un rem-ūs so-se  
se yan-ba-m-kukop nome à.)

<sup>9</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir zeeru me. “Gen tō kà: ‘Shir  
ya'ag ye ur-hō ye a bane ha-mō un ka ge-de un Ya o-Rwuug  
o-Ca de à.’ ” Wu dooru komo m-zee, “Tō ka tō rō Ma-tō  
Shir tō o-nip.”†

<sup>10</sup> Ka da-de um heeru un na-se un wu um bumut wu.  
Amba wu zeeru, “Ay, wō nom kaane á! Me ko-guw-wu Shir  
wu, untun wō un or ru ne ne, nō ye su'e Yeso à. Kwuktu  
nō Shir! Me un zee kaane remen bō un ye ko'ote ma-ut  
Yeso à, ye rō m-rwor yo Kukt-o Shir zee ye rur à.”

*Wu ken wu n-ton un jok-o pus-yo*

---

‡ Bōr-ūs op ūs-jero:5 19:5 Hyen komo: Bōng 115:13. § Bōr-ūs op ūs-jero:6

19:6 ut-Girik: Harrerruja. \* Bōr-ūs op ūs-jero:6 19:6 Hyen komo: Izik 1:24;

Bōng 93:1; 97:1; 99:1. † Bōr-ūs op ūs-jero:9 19:9 Hyen komo: Mati 22:2-3.

<sup>11</sup> Ka da-de ūm hyanurū Tōn-o shir tikshite, komo jōk-o pus-yo rō eso kaane. Ka wū daa ká jōk-yo à, jin-de ūn wū Ko-yan-Ess ūt-Ma komo Wa-o-Nip. Ūn men-ūt pus-to wū rō ūn piish ūt-ma komo ūr-gūn ne. ‡ <sup>12</sup> Yish-ye ūn wū untun rem-de o-ra, komo ūn hi-de ūn wū rō ūt-gond ne deen. Komo wū rō ūn de ken jin-de ne gense. Ka jin-de yatt-wū napu de á se wū. § <sup>13</sup> Wū cupste ūr-matuku de a mususse m-hyó à. Jin-de ūn ká con-de komo Ma-to Shir. <sup>14</sup> Buug-de ūn karma-ne ye n-Tōn shir rō wū m-dore n-ton ūn jōk ūn cōp-to ūt-gund ne pus-to puu. <sup>15</sup> Ō ken magay-ō m-rye ō rwūunurū ūn nu-ō ūn wū. Ūn ka magay-ō wū reete ūt-dak. Komo, “Wua nom gwomo-to ūn ye ūn kō-yo o-kwom.”\* Komo wua rwuute caari-se ūn ryaab-se Shir Wa-ūt-Gwomo Kap be-de ūn hun-ne untun net-wū rō 'mō ūn yakar-ye ūs-'yo be-de a ūn pot ūt-us à. † <sup>16</sup> Ūn matuku-de ūn wū, komo ūn kut-ō ūn wū ne, a gene ka jin-de:

Ko-Gwomo-wū ūn gwomo-ne, komo wū jiishe m-sek  
be-de ūn sek-ye à.

<sup>17</sup> Komo ūm hyanurū wan-tōm-wū Shir rō eso n-me ūr-hō. Wū aaguru eeg ūn caari-ō o-cōr wū agnurū kap ō ūn no-ye rō ūt-hukse ūn kus-ō n-Tōn shir à. Wū zee, “Haan nō, nō karge be-de ūn ka caari-ō o-biki ō Shir ō. <sup>18</sup> Haan nō nō ti ap-mō ūn gwomo-ne, ūn mō ūn caari-ye ūn karma-ne ne, ūn mō ūn ya-ur-gūn ne, ūn mō ūn jōk-ne, ūn mō ūn ye rō ye m-da ne à, ūn ap-mō hun-ne kap, guw-ne ūn ye rō guw-ne á, caari ūn rek-ye ne!” ‡

<sup>19</sup> Ka da-de ūm hyanurū ka nem-yo morogsute gwomo-

---

‡ Bōr-ūs op ūs-jero:11 19:11 Hyen komo: Izik 1:1; Bōng 96:13; Isha 11:4.

§ Bōr-ūs op ūs-jero:12 19:12 Hyen komo: Dane 10:6. \* Bōr-ūs op

ūs-jero:15 19:15 Hyen komo: Bōng 2:9. † Bōr-ūs op ūs-jero:15 19:15 Hyen

komo: Isha 63:3; Jowe 3:13; Hyan 14:20. ‡ Bōr-ūs op ūs-jero:18 19:17-18

Hyen komo: Izik 39:17-20.

ne ye un hono o-dak un karma-ne ye un ye ne, remen ye teet ur-gun un ka wu ro n-ton o-jok à, un karma-ne ye un wu ne. <sup>20</sup> Amba a shipk ka nem-yo, mosse un ka wan-rwor un ma-to shir wu ut-bo wu ne wu nome saw-to o-made un ka nem-yo à. Be-de un ka saw-to o-made to wu durumse ye gokse napa-o un ka nem-yo, komo un ye kwukte zwo-o un wur-o un yo ne à. Kap yoor-mo un ye a jorbu ye n-me un mar-o un ta'ar-to un caari-o o-ra un hoog ne. <sup>§ 21</sup> A hooru karma-ne ye un ye o-magay o rwuune un nu-o un ka wu ro tara n-ton un jok-o o-pus yo à. Hon un no-ye n-ton myet ye reeru ap-mo un ka u-to bo ye cone à.

## Bor ur-kwooz

### *Us-hak dugu-o gaan [1,000]*

<sup>1</sup> Ka da-o um hyanuru wu ken wan-tom-wu Shir wu ro m-kerune rwuun-mo n-Ton shir. Wu ro un rii-yo un tiks-mo un ka kuub-o ur-duw o ne ut-kom, un caari-to ut-kwom ne to m-ke'et. <sup>2</sup> Wu shipu ka hwo-yo, ka ko-mong-yo o-hwo yo, yo ro ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, wu ka'u yo n-te un ka kwom-to har us-hak dugu-o gaan [1,000].\*

<sup>3</sup> Ka wan-tom-wu Shir wu jorbu yo un ka kuub-o ur-duw o, wu tigururu yo wu rekeru taase ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot wu do durumse un hun-ne komo, se ka hak-se dugu-o gaan [1,000] aragte. Ka hak-se arge a hosu wu ya o-da hiin.

<sup>4</sup> Ka da-o um hyanu ut-kwuur. Komo um hyanu ka hun-ne ye ro tara tara un ka kwuur-to à, a ya'ag ye gwomo-to un piish ut-ma. Um hyanuru komo hoog-mo un ye a kupre ut-hi remen tor-us Yeso à, komo un rwor un Ma-to Shir ne. Ye ro ka ye kwukte ka nem-yo á, ko sha-mo un yo á. Komo ye goks napa-o un yo un zwon-to un ye ko

---

§ Bor-us op us-jero:20 19:20 Hyen komo: Hyan 13:1-18. \* Bor ur-kwooz:2 20:2 Hyen komo: Taka 3:1.

ne un kom-to un ye á. Ye muunuru un hoog ne komo, ye reeru ut-gwomo be-ur gaan un Kiristi ne har us-hak dugu-o gaan [1,000].<sup>†</sup> <sup>5</sup> (Margan-ne ye kusse à, ye ine un hoog ne á, se da-o ka hak-se dugu-o gaan se arge à.) O ka o ro ine-mo un margan-ne mo takan. <sup>6</sup> Ya-o-zak-ye, yan-ba-m-kukop, ye ro ur-kwukur ne be-de un ka ine-mo ur-takan mo. Mar-m ayoore-mo rott ur-beeb be-de un ye á, amba yea warag yan-Cow un kon-se Shir un Kiristi, komo yea re ut-gwomo un wu ne har us-hak dugu-o gaan [1,000].

*Re ur-ho n-te un Gwomo-de ya-ut-kot*

<sup>7</sup> Da-o ka hak-se dugu-o gaan [1,000] arge, a hosune ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot be-de a ka'u wu à. <sup>8</sup> Komo wua rwuun, wu durumsute hun-ne ye a cakarse hono o-dak à. Ye a m-aag, Goog un Magoog. Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot a karagsu ye ye teet ur-gun, komo moor-to un ye untun moor-to m-hyereg mo n-riib o m-sa.<sup>‡</sup> <sup>9</sup> Ye semuru hono o-dak, ye rigumsuru hun-ne ye Shir un ka bo-o Shir ro m-was ne à. Amba ra-o kergunuru rwuun-mo n-Ton shir o reeru ye. <sup>10</sup> Ka da-de ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot wu durumse ye à, a jorbu wu n-me un mar-o o-ra o ro mre un ta'ar-to un caari-o o-ra guwguw à, be-de a jorbe ka nem-yo à be-ur gaan un ka wan-rwor un ma-to shir wu ut-bo wu ne. Reeno ye he swo ur-koob m-tet, m-how ne, har da-o ba m-ta.

*Piish un ma-to ur-kom*

<sup>11</sup> Ka da-o um hyanu caari-o o-kwuur o ut-gwomo o-pus o. Um hyanuru wu ro tara n-ton o à. O-dak n-Ton o shir ne argu m-ege un co-o un wu komo a do to ne m-hyan á. <sup>12</sup> Um hyanuru margan-ne, caari un rek-ye ne, ye eso eso n-her o un ka kwuur-o ut-gwomo o. A upsu ut-takurda,

<sup>†</sup> Bor ur-kwooz:4 20:4 Hyen komo: Dane 7:9,22. <sup>‡</sup> Bor ur-kwooz:8 20:8 Hyen komo: Izik 7:2; 38:2,9,15.

komo a upsuru ka takurda-o un hoog-o. A piishu margan-ne ut-ma un bo un rii-yo ye nome à, bo to ro gense n-me un ka takurda-to à. § 13 Sa-m rwunturu ye mare un mo à. M-mar un be-de ur-she'et de un marimar-ne ne to ma to rwunturu margan-ne ye un to. A piishi kowan ut-ma un gon rii-yo wu nome à. 14 Ka da-o a jorbu m-mar un be-de un she'et-de un margan-ne ne n-me un mar-o o-ra. Ka mar-o o-ra o ro mar-m ayoore-mo. 15 Kap bon wu jin-de un wu rwuune gense n-me un ka takurda-o un hoog-o á, a jorbu wu n-me un ka mar-o o-ra o.

## Bōr ūr-kwooz o-gaan

### *Tōn-o shir-o pu-o un dak-o pu-o ne*

1 Ka da-o um hyanu Tōn-o pu-o un dak-o pu-o ne. Remen Tōn-o n-ga un dak-o n-ga ne kap egussute, komo sa-m ro kon á.\* 2 Um hyanuru komo ka bo-o ba m-kukop o, Urusharima-o pu-o, o ro m-kegunu rwuun-mo n-Tōn be-de Shir. A gegursute o ut-duk bo ko-'ew ro m-geger remen campo un wu à.† 3 Komo um hoguru caari-o cor-o ro un cep ut-ma rwuun-mo un kwuur-o ut-gwomo o ro m-zee, “Gwot hur-o Shir un hun-ne ne n-me! Wua she'et be-ur gaan un ye ne. Komo ye warag hun-ne ye un wu. Shir komo un hi un de un wu wua she'et un ye ne, komo wu warag Shir-o un ye.‡ 4 Wua pe'egu ye m-yish kap un yish-ye un ye. Mar-m mo kus komo á, ko tuk-mo ut-men, ko us-'won, ko m-hoog á, remen rem-us ut se ro na m-rwo un tuk-mo ut-men à, se aragsute.”§

§ Bōr ūr-kwooz:12 20:11-12 Hyen komo: Dane 7:9-10.  
o-gaan:1 21:1 Hyen komo: Isha 65:17; 66:22; 2Bit 3:13.  
o-gaan:2 21:2 Hyen komo: Isha 52:1; Hyan 3:12; Isha 61:10.  
o-gaan:3 21:3 Hyen komo: Izik 37:27; Rewi 26:11-12.  
o-gaan:4 21:4 Hyen komo: Isha 25:8; Isha 35:10; 65:19.

\* Bōr ūr-kwooz

† Bōr ūr-kwooz

‡ Bōr ūr-kwooz

§ Bōr ūr-kwooz

Ut-Hyangan Bōr ur-kwōoz o-gaan:554 Ut-Hyangan yan-tōm-ye Shir

<sup>5</sup> Ka wu ro tara un ká kwuur-ō ut-gwomo à zeeru, “M-moka me m-nom un koyan pu-yo!” Komo wu zeeru me, “Gen yo ka, remen to ka ma-to um ruru wo à nip-ō, komo hun-ne a hoks m-sheer un to.”

<sup>6</sup> Komo wu zeeru, “A komog! Me ro Arpa, un Omega ne.\* Me ro ur-Takan ur-Buste ne. Kap ye ro un hoge o-swoot à, man 'ye ye yish-to ho-mo un hoog m-yar.† <sup>7</sup> Be-de un kowan wu re ur-ho de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot à, yea kum ur-hes de o-kwum be un de. Man warag Shir o un ye, komo yea warag yakar re.‡ <sup>8</sup> Amba ya-o-gyer, un yan-koob-de m-sheer ne, un ye ho hun-ne à, ya-o-ás, un ye ro m-yoos un saw-to made ne à, un kwukte m-gir ne komo kap ya-ut-bo, myet-ō un ye gwuug-de un ye ka mar-mo o-ra o, o ro m-tuks un ta'ar-to un caari-ō o-ra à. Mo ka ro mar-m ayooore-mo.”

*Urusharima-o pu-ō*

<sup>9</sup> Wan-gaan be-de un ka yan-tōm-ye Shir nen ta'yoor-ye yan-sheend-to a shoose to un re ur-koob ut-ta'yoor à, to ur-kom wu haanuru be un de. Wu zeeru me, “Haan, man kutu wo ko-'ew, ne'a-wu un Ya o-Rwuug o-Ca.” <sup>10</sup> Ka wan-tōm-wu Shir wu deku me un bu-yo Kukt-o Shir wu deetu me n-ton un o ken haag-o caari-ō o m-pipir deen. Wu kutbu me o-Urusharima, bo-ō ba m-kukop o ro m-kergune rwuun-mo n-Ton be-de Shir.§ <sup>11</sup> Ka bo-ō komo a shoostu o un seps-mo Shir m-cucas ne cucas-mo un o nomog untun ta'ar-de un hwor, o-jaspa de ro us-myakt untun ur-madipi. <sup>12</sup> A rigimshite o ut-ma to m-nu pirpir, us-ish ne op us-yoor, un yan-tōm-ye Shir ne op un nen

---

\* Bōr ur-kwōoz o-gaan:6 21:6 Arpa, Omega: wata n-me Abacada ut-Girik. Arpa ro ur-takan komo Omega ro ur-buste. † Bōr ur-kwōoz o-gaan:6 21:6 Hyen komo: Isha 55:1. ‡ Bōr ur-kwōoz o-gaan:7 21:7 Hyen komo: 2Sam 7:14; Bōng 89:26-27. § Bōr ur-kwōoz o-gaan:10 21:10 Hyen komo: Izik 40:2.

voor yan-'er-de un ka ish-se. A genu jin-to un baag-ut op-ut voor-to un hun-ne ye o-Isra un ka ish-se. <sup>13</sup> Komo ko yo ke riib-yo ish-us tet-se, ish-us tet ur-horan, ish-us tet ur-horim, ish-us tet o-baar, ish-us tet o-ye'er.\* <sup>14</sup> Komo wur-o un ka bo-o a un ma o n-ton un shi'it-ut op un voor-to ut-ta'ar. Komo n-ton un to kane a gene jin-to un yan-Tom Yeso op un voor-ye un ka Ya o-Rwug o-Ca yo.

<sup>15</sup> Ka wan-tom-wu Shir wu nome ut-ma un me ne à, wu ro un ko-yo ur-me'es ne yo o-zinariya yo wu hette me'es un ka bo-o à, ish-se un o, un wur-se un o ne.† <sup>16</sup> Da-o wu me'ese o à, wu 'wos ko yo ke riib-yo hond hond yo ro un or rii-yo ne. Seeb-mo un o un hoob-mo un o ne, un pipir-mo un o ne ko o ke raag-o hond hond stadi dugu-us op us-voor [12,000]‡ o. <sup>17</sup> Wan-tom-wu Shir me'esuru wur-se un o komo o rwunturu nu-mo o na-us zungu un kwooz-ut voor us-nass [144],§ (un gon rii-yo hun-ne rotte un me'es un kashi ur-me'es à.) <sup>18</sup> A un ma wur-se un o un to ken ta'ar-to a m-aag ut-jaspa à to un hwor. Komo ka bo-o ne a maaru o un zinariya zak zak, komo o ma'asu us-myakt untun ur-madipi. <sup>19</sup> Komo a nomo shi'it-de un ka wur-o un ka bo-o ut-duk un gon ko de ke ta'ar-de un hwor de. O-jaspa de ro ur-takan un shi'it-de ut-ma. Ur-ayoore-de komo ur-sappaya, ur-atette-de ur-agat, ur-anasse-de ur-zumurudu, <sup>20</sup> ur-ataane-de ur-onis, ur-acinde-de ur-karneriyan, ur-ata'yoore-de ur-kirisorat, ur-aere-de ur-berir, ur-ajerone-de ur-topas, ur-aope-de ur-kirisopuras, op-ur gaan jasin, op ayoore-de ur-ametis. <sup>21</sup> Ka ish-us op

---

\* Bor ur-kwooz o-gaan:13 21:12-13 Hyen komo: Izik 48:30-35. † Bor ur-kwooz o-gaan:15 21:15 Hyen komo: Izik 40:3. ‡ Bor ur-kwooz o-gaan:16 21:16 Mer-ut dugu-o gaan un zungu-us nass [1,400] ko kiromita dugu-ut voor un zungu-us voor [2,200]. § Bor ur-kwooz o-gaan:17 21:17 Kaane a nom ur-hond us-na ne zungu us-voor un op-us cind [216].

Ut-Hyangan Bōr ur-kwooz o-gaan:2256 Ut-Hyangan Bōr ur-kwooz us-yoo

us-yoor se a nom se un rwuumb-se un hwor op us-yoor, ko  
o ke ish-o un rwuumb-o un hwor gaan a nomu o. Caari-yo  
un cow-yo un ka bo-o, un zinariya a ma yo zak zak, komo  
yo ro us-myakt untun ur-madipi.\* <sup>22</sup> Me hyan Pyo-o Shir  
un ka bo-o á, remen Wan-Koyan Shir Wa-ut-Gwomo kap  
un Ya o-Rwuug o-Ca ne ye ye ro Pyo-o Shir o un ka bo-o.  
<sup>23</sup> Ka bo-o ro un hoob-o ur-ho ko o-reng á, remen seps-mo  
Shir mo ro o m-caragse, ka Ya o-Rwuug o-Ca yo komo yo  
ro pitirra-de un o.† <sup>24</sup> Hun-ne ye un hono o-dak a hewe  
ur-hew m-mok o un ka bo-o. Gwomo-ne ye un hono o-  
dak komo yea hante o seps-mo un ye n-me un ka bo-o.‡  
<sup>25</sup> An tige un ish-se un ka bo-o un ta-mo ur-ho á remen  
tet-mo m-rew kane á. <sup>26</sup> Komo a hante myet o un m-seps  
un gos-to un hun-ne ye un hono o-dak ne un ka bo-o.§  
<sup>27</sup> Amba rii-yo m-kukop a kum m-cow n-me un ka bo-o á,  
ko komo koyan nom un rem-se un hu, ko wa-ut-bo, se de  
ye a gene jin-to un ye n-me un ka takurda-o un hoog-o un  
ka Ya o-Rwuug o-Ca yo à.\*

## Bōr ur-kwooz us-yoor

### *Roog-o un ho-mo un hoog*

<sup>1</sup> Ka da-de wan-tom-wu Shir kutu me roog-o un ho-mo  
un hoog, mo us-myakt untun ur-madipi mo rwuunte be-  
de un kwuur-o ut-gwomo to Shir un to un Ya o-Rwuug  
o-Ca ne.\* <sup>2</sup> Mo m-ja n-tete de un caari-yo un cow-yo un  
ka bo-o. Un ko yo ke riib-yo ka roog-o 'yo-o ro kon yo un

---

\* Bōr ur-kwooz o-gaan:21 21:18-21 Hyen komo: Isha 54:11-12. † Bōr  
ur-kwooz o-gaan:23 21:23 Hyen komo: Isha 60:19-20. ‡ Bōr ur-kwooz  
o-gaan:24 21:24 Hyen komo: Isha 60:3. § Bōr ur-kwooz o-gaan:26 21:25-26  
Hyen komo: Isha 60:11. \* Bōr ur-kwooz o-gaan:27 21:27 Hyen komo: Isha  
52:1; Izik 44:9. \* Bōr ur-kwooz us-yoor:1 22:1 Hyen komo: Izik 47:1; Zeka  
14:8.



hoog, yo ro un mat ur-mat so-o op un yoor hak gaan. Ko yo ke reng-yo yo ro m-mat so-o gaan. A un nom us-baat un wa-to un ka 'yo-yo remen taaste un gom-se un hun-ne ye ut-dak kap.† 3 Un ka bo-o, a kum rii-yo Shir huu ye nu-o yo-o á, remen kwuur-o ut-gwomo o Shir un Ya o-Rwuug o-Ca ne o ro kane. Guw-ne ye un wu komo yea kwuktu wu.‡ 4 Yea hyen co-o un wu, komo a gen jin-de un wu un zwon-to un ye. 5 Tet-m mo kus kaane á. Yatt-yo nusu ye un ma-to ur-pitirra ko cucas-mo ur-ho á, remen Wan-Koyan Shir wu he m-warag cucas-mo un ye. Komo yea re ut-gwomo har da-o ba m-ta.§

6 Wan-tom-wu Shir zeeru me, “Ka yo o hoge à nip-o, komo to wooste a sher un to. Wan-Koyan Shir ya'ag yan-Rwor un ma-to un wu jaab-o ut-men un bu-yo Kukt-o un wu. Wu tomonte wan-tom o un wu, remen wu kutute ka guw-ne ye un wu ye rii-yo he m-kor ba m-jime à.”

*Yeso roon*

7 “Gwot me ka komo robe, ba un naas o-da! Shir ya'ag ye ur-ho bo un ye ro o-dorotte un ma-to un hyan-o co to un ka takurda-o à.”

8 Me wu Yohana, me hyane um hoge, kap ka rem-se. Da-o um hoge komo um hyen se à, um heeru un na-se un wan-tom-wu Shir, wu kutu me ka rem-se à. 9 Amba wu zeeru me, “Taase o kwuktu me á! Me ko-guw-wu Shir wu, untun wo un or ru ne un yan-Rwor un Ma-to Shir, har ma kap un ye nome dorotte-o un yo ro gene ne un ka takurda-o à. Kwuktu no Shir cot!”

10 Ka da-de wu zeeru me, “Taase o wuke ka ma-to un hyan-o co-o to gene à, remen da-o nomoste yow yow.

† Bor ur-kwooz us-yoor:2 22:2 Hyen komo: Taka 2:9. us-yoor:3 22:3 Hyen komo: Zeka 14:11; Taka 3:17.

‡ Bor ur-kwooz us-yoor:5 22:5 Hyen komo: Isha 60:19; Dane 7:18.

§ Bor ur-kwooz us-yoor:5 22:5 Hyen komo: Isha 60:19; Dane 7:18.

<sup>11</sup> Myet ko-yan-men-ut jaas-to wu senge men-ut jaas-to to un wu, wu ro yo-wu à, wu senge nom un rii yo-yo. Wan-nom un rii-yo ur-bon, wu senge nom un rii-yo ur-bon, komo wu ro ba m-kukop á, wu senge she'et-de un wu ba m-kukop.”\*

<sup>12</sup> “Gwot, me ka robe ba un naas o-da! Komo 'yons un de ro be un de, man tope kowan gon rii-yo wu nome à.†

<sup>13</sup> Me ro Arpa, un Omega ne.‡ Me ro ur-Takan ur-Buste ne, ur-Shi'it ur-Kom ne.§

<sup>14</sup> “Shir 'ye ye ur-ho ká ye so'ose matuku-ut seeb-to to un ye à. A 'ye ye keer-de m-cow un ish-se un ká bo-o caari-o remen ye reet mat-de un 'yo-yo un hoog.\* <sup>15</sup> Amba ká ye muute hi-de un ye ya-m-kukop à, ye ro n-do un ka bo-o:

Ka ye yoose weer-se o-made,

Ya-o-ás,

Ye hoome hun-ne à,

Yan-kwukte m-gir, un

Ya-ut-bo ne.

<sup>16</sup> “Me, Yeso, um tombute wan-tom-wu Shir re wu heetbu no kà tom-o remen yan-dor Yeso. Me un rwuun so un baag-o ko-Gwomo Dawuda komo me ro wan-re un cim-yo un gwomo-ut Dawuda. Me ro Myar-yo m-cucar yo n-Sot.”†

<sup>17</sup> Kukt-o Shir un ko-'ew ne ro m-zee, “Haan!” Yage komo bo un wu hoge to ka à, wu ma wu zee, “Haan!” Yage

\* Bōr ur-kwooz us-yoor:11 22:11 Hyen komo: Dane 12:10. † Bōr ur-kwooz us-yoor:12 22:12 Hyen komo: Isha 40:10; 62:11; Bong 28:4; Isha 40:10; Irmí 17:10. ‡ Bōr ur-kwooz us-yoor:13 22:13 Arpa, Omega: wata n-me Abacada ut-Girik: Arpa ro ur-takan komo Omega ro ur-buste. § Bōr ur-kwooz us-yoor:13 22:13 Hyen komo: Hyan 1:8; Isha 44:6; 48:12; Hyan 1:17; 2:8.

\* Bōr ur-kwooz us-yoor:14 22:14 Hyen komo: Taka 2:9; 3:22. † Bōr ur-kwooz us-yoor:16 22:16 Hyen komo: Oog 24:17; Isha 11:1,10; 2Bit 1:19; Hyan 2:28.

b̄o ūn w̄u r̄o m-hoḡe ūn swoot-ō m-hō à w̄u haan: kap w̄u  
 cone w̄u sū à, w̄u sū m-yar be-de ūn ho-mō ūn hoog. ‡

*Ma-to ur-buste*

<sup>18</sup> Me, Yohana, me ūn nak ūn to-to ūn kap w̄u hoḡe ma-  
 to ūn rii-yo he m-kor ūn co à to ūn ká takurda-ō à unze:  
 Urege w̄u doog yo ken rii-yo n-ton ūn to, Shir a doo w̄u  
 swo ur-koob de a gene ūn ka takurda-ō à. <sup>19</sup> Komo b̄o ūn  
 w̄u haabe yo ken rii-yo r̄o ūn kà takurda-ō à, Shir a dos  
 gwuug-de ūn w̄u de ūn mat-de ūn 'yo-yo ūn hoog. Komo  
 Shir a dos gwuug-de ūn w̄u de ūn ká bo-ō ō ūn ba m-kukop  
 o. Ūm geneste ka rem-us yoor-se n-me ūn kà takurda-o. §

<sup>20</sup> Ká w̄u ko'ote unze ka rem-se kap nip-ō à, w̄u zeeg,  
 “Eba, um robe hor-m-hor!”

Amin. Haan, Wan-Koyan Yeso!

<sup>21</sup> Yar-m Yeso Wan-Koyan r̄o ūn no ne kap! Amin!

---

‡ Bor ur-kwooz us-yoor:17 22:17 Hyen komo: Isha 55:1. § Bor ur-kwooz  
 us-yoor:19 22:18-19 Hyen komo: Kara 4:2; 12:32.

## ut-Hun New Testament

Hun-Saare: ut-Hun New Testament New Testament

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hun-Saare

Contributor: WBT Central Zone

© 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with the Ut-Hun Bible Translation Project All rights reserved. The New Testament in ut-Hun (Eastern Dukawa)

All rights reserved.

2020-11-17

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 30 Nov 2021

4b40cd80-7cb8-5d3d-8563-557f030f99d7